

**UPPSALA
VISIONSMANUAL 2024**

Ungefärligt projektområde för Sävja stadsdelsnod

Stadsutvecklingsarbete bedrivs ofta över lång tid där vissa steg spelar en avgörande roll i utvecklingsarbetet. Visionen för en stadsutveckling är ett sådant viktigt steg som förflyttar ett ofta svårgripbart projekt till något konkret som inspirerar och visar vad Sävja stadsdelsnod ska bli.

En viktig del som visionen byggs av är de unika faktorer som utmärker och särskiljer den kommande stadsdelen. Dessa är visionens kärnvärden. Kärnvärdena är de samlande begrepp och kvaliteter som säkerställer rätt utformning och innehåll under den fortsatta utvecklingen.

Visionen har gemensamt formats av Uppsala kommun, Bonava och K2A i samarbete invånare och intressenter genom Visionsworkshops och Medborgarforum. Resultatet av visionsarbetet sammanfattas i den här manualen och utgör underlag inför den kommande detaljplaneläggningen av Sävja stadsdelsnod.

Metoden för visionsarbetet och visionsprocessen är framarbetad och ledd av Strategisk Arkitektur på uppdrag av Uppsala kommun, Bonava och K2A.

januari 2024

1 SAMMANFATTNING

SAMMANFATTNING

Vision

9

2 PROCESS

VISIONSSTYRT ARBETE

Syfte, mål och metod	12
Delmoment	13
Visionsarbetet i delsteg	14

NULÄGET

Förutsättningar	16
FÖP Sydöstra Staden	17
Djupintervjuer	20

MEDBORGARFORUM & VISIONSWORKSHOPS

Medborgarforum 1	22
Medborgarforum 1.1	24
Medborgarforum 2.1	26
Medborgarforum 2.2	28
Medborgarforum 3	30
Visionsworkshop 1	32
Visionsworkshop 2	34

3 SÄVJA STADSDELSNOD

VISIONEN

Visionsformulering	38
Styrande begrepp	39
Kärnvärden	40

4 NÄSTA STEG

NÄSTA STEG

62

1

SAMMAN- FATTNING:

SAMMANFATTNING

Som del i det inledande arbetet med detaljplaneprocessen för Sävja stadsdelsnod har Uppsala kommun tillsammans med ankarbyggaarna Bonava och K2A genomfört en samskapande process tillsammans med boende i närområdet. Processen har letts av Strategisk Arkitektur och sammanfattas i denna Visionsmanual.

Syftet med den samskapande processen är att i ett tidigt skede fånga upp kunskap och erfarenheter från boende, verksamma, besökare samt framtida intressenter och boende i området och i ett iterativt samskapande mellan medborgare, kommun och ankarbyggaktörer ta fram visionen för den kommande utvecklingen i stadsdelen. Visionen, som redovisas i detta dokument, blir sedan vägledande under den kommande planprocessen.

Den samskapande processen består av två delprocesser. Dels en dialog med närboende och intressenter kallad Medborgarforum, dels Visionsworkshops med Uppsala kommun, Bonava och K2A ledda av Strategisk arkitektur.

Resultatet av dessa delprocesser har sedan bearbetats vidare för att forma en Visionen för Sävja stadsdelsnoden och de Styrande begreppen som visionen kan sammanfattas av.

De styrande begreppen består i sin tur av ett antal kärnvärden som beskriver det styrande begreppets beståndsdelar och vad stadsdelen behöver innehålla för att kärnvärden ska efterlevas.

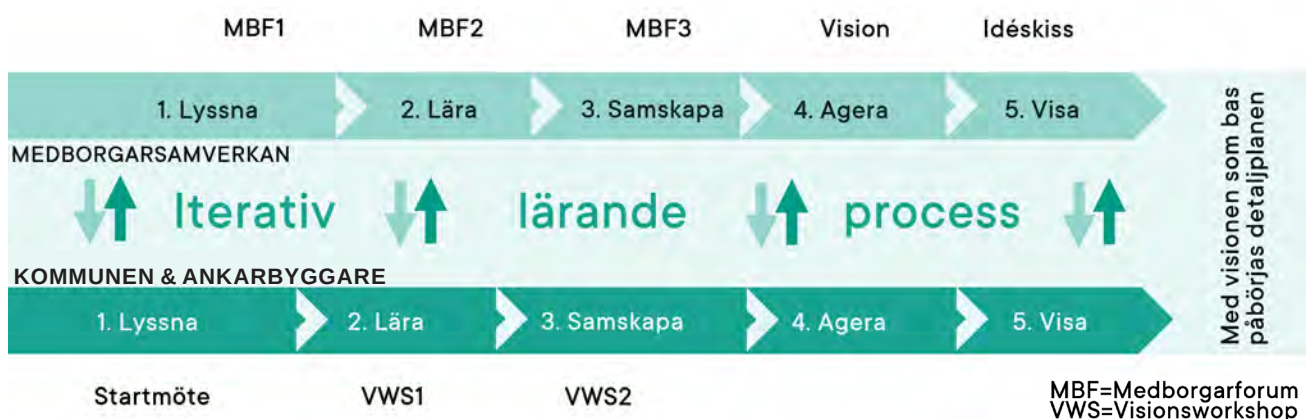

Illustration som visar på visionsprocessens olika skeden och hur det iterativa arbetet hela tiden lyfts in i varje nytt skede.

Vision:

SÄVJA STADSDELSNOD

Här samverkar stadslivet med naturen

Stadsdelen skapar livfulla miljöer och berikar närområdet med service, handel och nya bostäder. Sävja vidareutvecklas till en omväxlingsrik plats, där boende och inflyttade får ett brett utbud av aktiviteter och platser som skapar boendemiljöer för framtiden med högt ställda hållbarhetsmål.

Naturen är ständigt närvarande genom de gröna kopplingar som löper genom stadsdelen och ut mot naturreservaten Lunsen och Årike Fyris. En mänsklig skala på bebyggelsen skapar trivsamma och trygga miljöer som bidrar till gemenskap och att kunna överblicka sin närmiljö: här ser man och lär känna sina grannar.

2

PROCESS:

VISIONSSTYRT ARBETE

Den visionsstyrda stadsutvecklingens roll är att leda, styra och utforma processen som gör att kommun, ankarbyggare och medborgare tillsammans arbetar fram en gemensam bild av hur stadsdelen ska planeras och utformas.

Resultatet av processen blir en beskrivning av hur platsen ska utvecklas till en attraktiv, hållbar och värdeskapande del av Uppsala. Detta görs initialt genom att forma en vision som ska styra innehåll och kvaliteter på det som ska planeras och byggas.

Strategisk Arkitekturs roll som processledare är att styra processen så att medborgare, intressenter, ankarbyggare och kommun aktivt kan medverka och bidra med kunskap till att utveckla stadsdelen.

Visionen har formats i samarbete mellan Uppsala kommun, Bonava, K2A och medborgare och intressenter genom Visionsworkshops och Medborgarforum. De önskemål och behov som kommit fram under processen har sammanställts och utgör utgångspunkten för visionen. Genom denna process skapas ett stadsbyggnadsprojekt som är lokalt förankrat.

Syfte, mål & metod

Syfte

Med syfte menas visionsarbetets intentioner och åtgärder. Syftet är att genom ett metodiskt arbete skapa en vision och samsyn bland alla parter kring visionen och de styrande begrepp som arbetas fram för områdets framtida utveckling och därmed ge ett stadsbyggnadsprojekt som är lokalt förankrat.

Mål

Med mål menas slutresultatet i visionsprocessen. Visionsarbetets mål är att forma en vision för Sävja stadsdelsnod som ser till att området utvecklats utifrån platsens villkor, i en lyhörd samskapande process mellan inblandade parter.

Med visionsmanualen som bas utvecklas området därefter inom ramen för den kommunala planprocessen och visionen blir vägledande för Sävja stadsdelsnods framtida fysiska utformning.

Hur vi tar oss dit?

En visionsstyrd process innefattar kunskapsinhämtning, bearbetning och samsyn genom workshops, analyser och utredningar som sedan förankras hos alla parter.

De som är inblandade och påverkas av ett stadsutvecklingsprojekt har många gånger helt olika tidsperspektiv och grund för sina tankar och åsikter. Genom att sammanföra de inblandade och lära av varandras perspektiv skapas en gemensam möjlig målbild för ett område. Denna visionsmanual är ett uttryck för detta gemensamma utvecklingsarbete.

Förutsättningar

Visionsarbetet utmynnar i den här visionsmanualen där dialoger, analyser och resultatet från visionsarbetet presenteras. Resultatet innefattar både det arbete som genomförts under Medborgarforum och Visionsworkshops och Visionsmanualen som är produkten av det arbetet. Visionsmanualen utgör grunden för och underlag till utformning av detaljplan och gestaltungsprogram under den fortsatta detaljplaneprocessen.

Delmoment

Visionsstyrt arbete

Visionen är ett resultat av arbetet och grundar sig i vad som framkommit i Medborgarforum och Visionsworkshops.

Visionen utvecklas i en iterativ process där funnen kunskap är basen för nästa utvecklingssteg - en lärande process där deltagarna genom ett samskapande fattar förankrade beslut ju längre in i arbetet de kommer. I början av processen identifieras behov, möjligheter och utmaningar. Denna kunskap implementerades i nästa steg och utgör grunden till att forma de styrande begreppen som i sin tur utgör visionen. Denna vision skapar därmed ett stadsbyggnadsprojekt som är förankrat hos berörda parter.

Förutsättningar

Projektets förutsättningar kartläggs, både platsen som den är idag genom tidiga medborgarforum som fokuserar på kvaliteter och brister som finns där idag och Uppsala kommuns styrande dokument för hur platsen ska utvecklas i framtiden; Fördjupad översiktsplan för de Sydöstra stadsdelarna.

Djupintervjuer

För att tidigt i projektet förstå olika typer av risker, hot eller möjligheter har djupintervjuer genomförts med ett antal personer med olika bakgrund. Detta ger tidigt en förståelse för vilka knäckfrågor som projektet kommer att möta i det fortsatta arbetet.

Delmoment

Medborgarforum (MBF)

Medborgarperspektivet är centralt för en lyckad stadsutvecklingsprocess. För att fånga upp detta och skapa engagemang för utvecklingen av Sävja stadsdelsnod har fem Medborgarforum genomförts – en dialogvagn, en digital dialog och tre fysiska workshops.

Visionsworkshops (VWS)

Visionsarbetet har bedrivits iterativt tillsammans med Uppsala kommun, Bonava och K2A genom Visionsworkshops parallellt med Medborgarforum. Strategisk Arkitektur har lett workshoparbetet.

Kärnvärden och styrande begrepp

Målsättningen med visionen är att skapa samsyn mellan medborgare, kommun och ankarbyggare kring kvaliteter som den framtida stadsdelsnoden ska innehålla. De kvaliteter som efterfrågas är sammanfattade i två styrande begrepp. Dessa sammanfattar tillsammans med de 56 identifierade kärnvärden Visionen för Sävja stadsdelsnod.

De styrande begreppens roll är att vara styrande för planeringen och gestaltningen av Sävja stadsdelsnod – från detalj till helhet. Så bildas en röd tråd från vision till utvecklad stadsdel, från samskapande till färdigt resultat. De visuella exempel som visas ska inte tolkas som slutliga lösningar, utan som inspiration för det kommande utvecklingsarbetet.

Processen framöver

Nästa steg i projektet handlar om att låta visionen bidra till det fortsatta arbetet med utformningen av stadsdelen. Visionsmanualens slutsatser ska inkorporeras i innehåll och program under detaljplaneprocessen och ge form åt stadsdelens framtida utveckling.

Det här dokumentet blir därmed en viktig del i arbetet med detaljplanen och tillhörande gestaltningsprogram.

Format

Medborgarforum inleddes med en dialogvagn där

VISIONSWORKSHOP

VWS 1

27 SEPTEMBER
FYSISKT MÖTE
ANALYS OCH KVALITETER
Deltagare: Uppsala kommun (UK),
Bonava, K2A och Strategisk arkitektur

MEDBORGARDIALOG

MBF 1.1/1.2

19 JUNI - 21 JUNI/30 AUGUSTI - 17 SEPTEMBER
DIALOGVAGN/DIGITAL DIALOG
Medborgarna delar med sig av sin kunskap om områdets
nuläge och hur de vill att det ska utvecklas i framtiden.
Deltagare: Boende och intressenter i Sävja och Nåntuna

MBF 2.1/2.2

9 OKTOBER/6 NOVEMBER
FYSISKT MÖTE
ANALYS OCH KVALITETER
Medborgarna lämnade synpunkter på kvaliteter och värden
som stadsdelen ska innehålla utifrån sex teman.
Deltagare: Boende och intressenter i närområdet, Uppsala
kommun, Boanava och K2A

medborgare kunde ge sina synpunkter på den framtida utvecklingen. Denna följdes av en digital dialog (MBF 1.1) Som gick ut till som personliga utskick till drygt 6800 personer, varav 429 personer svarade. Därefter genomfördes tre fysiska Medborgarforum (MBF 2.1, 2.2 & 3). Resultatet av möten dokumenterades och lades ut på projektets hemsida www.nodsavja.se.

Växelvis med de fysiska Medborgarforum genomfördes Visionsworkshops där Uppsala kommun, Bonava och K2A arbetade med material som kommit fram under Medborgarforumen. Även dessa dokumenterades och redovisades på projektets hemsida för att hela tiden informera allmänheten kring hur arbetet fortskred - allt för att skapa en inkluderande och transparent process.

Iterativt arbete

Samspelet mellan workshopformaten Medborgarforum och Visionsworkshop är viktigt. Arbetet drivs framåt gemensamt i en slags stafett där varje nytt tillfälle tar med sig erfarenheter från det tidigare mötet. Därför genereras hela tiden ökad kunskap genom att

erfarenheter och synpunkter från tidigare möten blir basen för nästa steg.

Visionsprocessen för Sävja stadsdelsnod bygger på att kunskap hela tiden utvecklas i en iterativ process, då en fördjupad utveckling av vision och kärnvärden sker genom de olika Medborgarforumen och Visionsworkshoparna.

En styrande förutsättning är Uppsala kommuns beslut att utveckla Sävja stadsdelsnod. Synpunkter som är helt emot exploatering har därför inte beaktats. I de fall helt nya inspel kommit på senare Medborgarforum har de arbetats in i den mån de inte avviker från tidigare framarbetade kärnvärden.

VWS 2

20 NOVEMBER
FYSISKT MÖTE
STYRANDE BEGREPP OCH KÄRNVÄRDEN
Resultatet från MBF 2 diskuterades och vidareutvecklades.
Deltagare:

VISIONS-MANUAL

Det samlande dokumentet för utvecklingen av stadsdelens vision - skall vara vägledande i allt fortsatt arbete

UTVECKLING AV OMRÅDET

Arbete med den fysiska utformningen av stadsdelen som svarar upp mot projektets vision

MBF 3

4 DECEMBER
FYSISKT MÖTE
STYRANDE BEGREPP OCH KÄRNVÄRDEN
Medborgare lämnade synpunkter och kommentarer på de Styrande begrepp och Kärnvärden som tagits fram. Deltagare: Boende och intressenter i närområdet, Uppsala kommun, Boanava och K2A

NULÄGET

Analysen av nuläget ger oss en tydlig bild av områdets förutsättningar. Det gäller både planeringsförutsättningar, förutsättningar i den fysiska strukturen och hur människor upplever området idag.

Karta över ungefärligt utvecklingsområde, av Strategisk Arkitektur

Fördjupad översiktsplan

Sydöstra Staden och Sävja stadsdelsnod

Del av en större utveckling och översiktsplanen

Uppsala är en växande stad som planerar att växa med ytterligare 135 000 invånare till år 2050. För att uppnå detta planeras tillväxt i främst fyra noder runt centrala Uppsala. Sävja stadsdelsnod är belägen mellan de två södra noderna Gottsunda och Bergsbrunna.

Uppsalapaketet

Uppsalapaketet är ett avtal mellan Staten, Uppsala kommun och Region Uppsala om ett investeringspaket för infrastruktur, bostäder och arbetsplatser. Inom Uppsalapaketet finns målsättningen att tillskapa totalt 33 000 nya bostäder inom Bergsbrunna, Sävja, Gottsunda och Ultuna.

Del av Sydöstra staden

Sydöstra stadsdelarna är ett utvecklingsprojekt mellan Sävja stadsdelsnod och det tillkommande Bergsbrunna stationsläge. Stadsdelarna är strategiskt belägna mellan Uppsala stad och Arlanda flygplats. Sävja stadsdelsnod är den första delen av Sydöstra stadsdelarna att planläggas.

Höga klimatmål

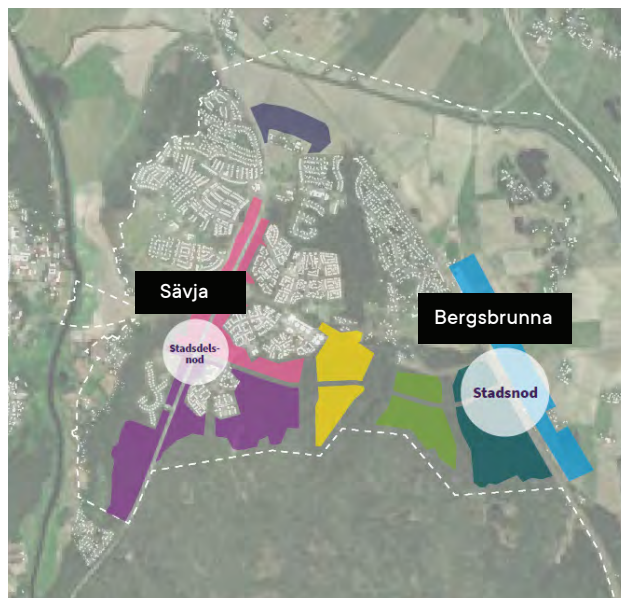
En viktig del för att Uppsala kommunen ska nå klimatmålen är att Sydöstra stadsdelarna blir klimatpositiva. Uppsala har som mål att bli klimatpositivt som helhet år 2050, vilket faller inom utbyggnadstiden för de sydöstra stadsdelarna. Det här innebär att stadsdelen måste gå före i klimatanpassningen under såväl byggtid som i driftskedet, när människor flyttat in i stadsdelen.

Översiktsplanens prioriteringar

För att skapa en hållbar livsmiljö och säkra en hållbar utveckling över tid har ett antal prioriteringar slagits fast i den fördjupade översiktsplanen. Dessa är vägledande under den kommande utvecklingsprocessen:

Noder och stråk i staden, ur Uppsala översiktsplan.

Karta över utvecklingsområdet Sävja stadsdelsnod inom Sydöstra stadsdelarna i Uppsala, ur Fördjupad översiktsplan för Sydöstra stadsdelarna.

Fördjupad översiktsplan

Sydöstra Staden och Sävja stadsdelsnod

Resurseffektiv och klimatpositiv

Utbyggnaden av de nya stadsdelarna och vidareutvecklingen av de befintliga stadsdelarna sker med utgångspunkt i resurseffektivitet och målet om en klimatpositiv stad. Det utmanar alla aktörer att tänka innovativt och förutsätter nya arbetssätt i såväl planerings- och projekteringsskedet som i bygg- och förvaltningsskedet.

Resurser tas tillvara och nyttjas maximalt, ur alla tänkbara perspektiv. Ett exempel kan vara att hitta affärsmässiga metoder för att använda de träd som växer på platsen idag till byggnadsmaterial i de nya hus som ska byggas. Ett annat kan vara att använda sprängsten lokalt för att undvika resurskrävande transporter eller att utforma den tekniska infrastrukturen så att ingen energi går till spillo.

Målet om klimatpositiva stadsdelar 2050 påverkar alla delar i samhällsbygget, från hur grävmaskinerna drivs till vilken typ av byggnadsmaterial som används samt förändrade livsstilar hos de nyinflyttade.

Inkluderande, produktiv och livskraftig

Den nya stadsmiljön är inkluderande, trygg och tillgänglig i sin utformning och till sitt innehåll. Hos invånarna ska känslan av tillhörighet vara stark. Nya och befintliga stadsdelar växer ihop till en helhet. Här känner sig såväl besökare som boende och arbetande välkomna överallt. En socialt hållbar stadsmiljö för alla oavsett bakgrund och förutsättningar. Det goda läget nära järnväg och kapacitetsstark kollektivtrafik ger en storregionala tillgänglighet som bäddar för företagets motivation att etablera sig.

Miljön utformas så att den stimulerar till produktion av många olika slag, till exempel produktion av livsmedel för lokal konsumtion på åkermarken och industriell produktion i verksamhetsområdet. Andra exempel är att det i stadsnoden och utmed stadsstråken produceras personrelaterade servicetjänster av olika slag. På kontoren produceras kunskap som blir tjänster i både nya och redan kända sektorer. På fasader och tak produceras solenergi och inom ramen för de tekniska försörjningssystemen tas energin tillvara. I lokaler för kulturverksamhet, studios, ateljéer och skollokaler skapas konst och kultur av både vuxna och barn. På gatuserveringarna utvecklas nya tankar och idéer i samtal mellan invånarna och besökare.

Livskraften uppstår ur den handlingsfrihet som kännetecknar hela skapandet av stadsmiljön. Planering sker utifrån synsättet att stimulera, utmana och trigga alla aktörer att dela ansvar för att skapa de miljöer som prioriteringarna syftar till. Delat ansvar mellan den privata sektorn och den offentliga skapar en långsiktigt livskraftig miljö, med andra ord en ekonomiskt hållbar stadsmiljö. Livskraft uppstår också ur den hälsosamma miljön, här är det lätt att promenera, förflytta sig med rullstol, jogga och springa. Livskraften utvecklas även i möten mellan människor, och stadsmiljön är utformad för att underlätta det goda livet.

Grönskande stadsmiljö med karaktärsfull arkitektur av hög kvalitet

Grönskan återfinns överallt och bidrar till trivsel, kvalitet och med ekosystemtjänster. Arkitekturen bidrar till de boendes välbefinnande och stadsdelarnas identitet genom god färg, form och materialverkan. Genom arkitektävlingar och markanvisningstävlingar utmanas aktörerna att utmana sig, inte fördyra men tänka nytt, så att miljön som helhet blir ovanlig och väcker intresse. Platsen är ett besöksmål för sin arkitektur och sina stadsmiljöer.

Nära natur och omgivande landsbygd

Naturen finns precis runt hörnet, kultur- och odlingslandskapet likaså. Naturresevatnen Norra Lunsen och Årike Fyris nås på ett par minuter och grönområden finns i och mellan stadsdelarna. Från de högsta punkterna ser man ut över både skogs- och kulturlandskapet. Genom satsningar på stadsnära livsmedelsförsörjning finns färska grönsaker, bär, rotfrukter och baljväxter. Kultur och jordbrukslandskapet är tillgängliga genom gång- och cykelvägar mellan åkrarna. Även inne i stadsmiljön är naturen närvarande och gör sig påmind genom dofter från grönska och vegetation och med ljud såsom fågelsång. Naturen ses som en resurs för Uppsalas invånare och används ofta av förskolor och skolor, både för undervisning och idrott. Förutsättningar för biologisk mångfald skapas och den ekologiska hållbarheten säkras.

- Huvudsakligen kontor, hotell, handel och andra arbetsplatser
- Huvudsakligen flerbostadshus
- Huvudsakligen bostadsbebyggelse, småhus och flerbostadshus
- Stadsbygd
- Grönområde
- Stadsdelspark, odlingspark
- Reservat för trafikförbindelse
- Försiktig komplettering av bostadsbebyggelse

Enkel och snabb att detaljplanlägga på ett ansvarsfullt sätt

Den fördjupade översiktsplanen har utrett förutsättningarna och villkoren för nybyggnation för att underlätta för kommande planeringsskeden. Planen bär också för att genomförandeskedet resulterar i en livsmiljö som tar ansvar för såväl nuvarande som kommande generationers välmående. Med ansvarsfull menas också att på ett ansvarsfullt sätt hantera och lösa lagstadgade krav på skydd av känslig natur och känsligt vatten och att säkra att utbyggnaden kan ske med en kommunal ekonomi i balans, ett möte mellan ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Sist men inte minst, en ansvarsfull, socialt hållbar planering för de människor som ska bo och

Områden som rör Sävja stadsdelsnod

Stadsdelsnod Sävja är en mindre nod i stadsdelarna, till skillnad från Bergsbrunna. Noden definieras av mötet mellan den tillkommande spårvägen och väg 255. Till följd av att detta är en lokal knutpunkt för flera trafikslag planeras här högre täthet än i omkringliggande stadsdelsområden.

Huvudsakligen kontor, hotell, handel och andra arbetsplatser

Detta område innehåller den högsta tätheten i området och är var verksamheter huvudsakligen samlas. Här finns utrymme för spårvagnsdepå och idrottshall. Bottenvåningarna utformas med takhöjd som tillåter verksamheter och bebyggelsen innehåller en blandning av arbetsplatser, handel och flerbostadshus.

Huvudsakligen flerbostadshus

Dessa områden innehåller främst flerbostadshus men även lokaler för verksamheter och ytor för parker och torg. Här samlas parkering i strategiska knutpunkter för att underlätta pendling.

Huvudsakligen bostadsbebyggelse, småhus och flerbostadshus

Dessa områden karakteriseras av en sammanhållen bebyggelse i anslutning mot befintliga bostadsområden. Här ska bebyggelsen prövas mot omgivande bebyggelses skala och anpassas därefter. Särskilt med hänsyn till angränsning mot naturreservatet Lunsen och kulturlandskapet. I övergångsområden mellan befintlig och tillkommande bebyggelse placeras skolor och förskolor.

Stadsbygd

Inom områden som idag karakteriseras av befintlig bebyggelse placeras ytor för parker, torg och aktiviteter såsom idrottslokaler och offentlig service. Även skolor och förskolor kan förekomma. Här kan även multihubbar som samlar service och parkering med fördel placeras.

Djupintervjuer

Syfte

För att i ett tidigt skede identifiera generella knäckfrågor för projektet bjöds utvalda personer in till djupintervju. Dessa inkluderade representanter för organisationer och föreningar med anknytning till området.

Syftet med djupintervjuerna har varit att lyssna och förstå behoven som finns inför kommande utveckling av Sävja stadsdelsnod, både avseende de kvaliteter som uppskattas inom området idag och vad intervjupersonerna tycker är viktigt att tänka på i den kommande utvecklingsprocessen. Målet har varit att ge deltagarna möjlighet att delge projektet den särskilda kunskap de besitter.

Deltagarna har varit från:

Föreningar

- Nantunabacke samfällighetsförening
- Föreningen Sydöstra Uppsala
- Danmarks hembygdsförening
- Nantunaridklubb ekonomisk förening
- Danmarks IF

Näringsidkare

- ICA-handlare
- Stenvalvet
- Rikshem

Organisationer

- Stockholms handelskammare

Följande är en sammanfattning av vad som framkom under intervjuerna.

Platsen kvaliteter och identitet

Närheten till omgivande natur är en kvalitet som alla lyfter. Området används av många till rekreation och behovet av uterum under pandemin bidrog till större utnyttjande av naturmiljön. Det unika är naturen och småskaligheten. Kopplingen till Linnés Sävja är en viktig kulturmiljöhistorisk aspekt.

Upplevelsen av området idag är att det är en avsidig plats i skogen och det saknas service och restaurangutbud både i området och i angränsande områden.

Kommande utveckling

Både boende, näringsidkare och fastighetsägare lyfter att platsen bör utvecklas med hänsyn till naturen. Föreningarna är kritiska till den täthet som planeras, även om de anser att en utveckling i sig inte behöver vara enbart negativ. Många efterfrågar mer service, och en utbyggnad av kommunal och kommersiell service i takt med nybyggnationen

Fastighetsägare, näringsidkare, organisation generellt positiva till en utveckling, även om risker ses med att få ihop en så komplex och storskalig byggnation och att byggtiden kan bli störande.

Alla lyfter vikten av att hållbarhet och mobilitet (både bilar och cyklar) tas med i planeringen tillsammans med konsekvensanalyser av både social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet efterfrågas.

Utmaningar med utvecklingen

Boende i närområdet efterfrågar tidplaner och åtgärder för att minska påverkan på deras livsmiljö under byggtiden.

Farhågor finns för att detta kommer bli ett nytt miljonprogramsområde med trist arkitektur och sociala problem. Stadsdelen lyckas med att skapa en ny bebyggelse i harmoni med befintlig bebyggelse och naturmiljö.

Processen

Alla vill bli involverade i processen framöver, både privatpersoner och näringsidkare som uttrycker intresser för att fungera som lokal för framtida möten eller som en informationshubb.

Samtidigt efterfrågas tydlig kommunikation från Uppsala kommun kring process och tidplan framöver med uppmaning om att kommunen anordnar återkommande fysiska träffar för att ge information och samla in synpunkter. I övrigt är det lågt förtroende bland deltagarna för att medborgarnas åsikter kommer ge avtryck i det kommande arbetet.

Workshop med djupintervjuerpersoner

Syfte och bakgrund

I samband med att Regeringen den 9e mars 2023 beslutade om byggstart för utbyggnaden av fyra från Uppsala till länsgränsen mellan Uppsala och Stockholm bjöds de personer som djupintervjuats in till en workshop inför de kommande medborgarsamtalen om utvecklingen av de Sydöstra stadsdelarna.

Mötet hölls 28 mars 2023 i Sävja kyrka. Med på mötet var:

- Uppsala kommun –politik och tjänstepersoner
- Ankarbyggare från Bonava och K2A
- Processledare från Strategisk arkitektur
- Föreningen Sydöstra Uppsala
- Nantunariidklubb
- NantunaBackes samfällighetsförening
- Stockholms handelskammare i Uppsala
- Danmarks hembygdsförening

Workshop

Under workshopen hölls en presentationsrunda där alla fick presentera sig själv och vilken organisation de företrädde. Sedan presenterade Uppsala kommun nuläget i planeringsprocessen av Sävja och de Sydöstra stadsdelarna.

Kristina Sandberg, projektledare från Uppsala kommun presenterade uppdraget från politiken, kvalitetsambitionerna i FÖPen för Sydöstra stadsdelarna som fortsatt gäller, fattade beslut som kommunen arbetar utefter och vilka projekt som är pågående i anslutning till Sävjasutveckling

Därefter presenterade Erik Pelling (KSO) och Christian Blomberg (Stadsbyggnadsdirektör) hur kommunen ser på fyrsparavtalet och efterföljande utveckling.

- Målet har varit 21 500 bostäder men blir troligtvis inte så när man börjar arbeta med detaljplanerna. Då stöter man på hinder och anpassningar, natur, ekologi mm.

- Inget i Sydöstra Stadsdelarna är beslutat, det är nu det

formas genom dialogen. Men det ska byggas. Sävja är ett centralt läge där 255:an möter spårvägen, här blir en viktig nod. Men det är upp till er att forma det, avslutar Erik Pelling.

Därefter berättade Strategisk Arkitekturs Jan Ytterborn om tidigare erfarenheter av samskapande processer som de har genomfört och vad de kan ge tillbaka till boende i området.

Övningsupplägg

Sist hölls en diskussionsövning där deltagarna delades in i sex grupper som fick jobba tillsammans med övningen innan de presenterade sina resultat för hela gruppen.

Syftet med övningen var att ta reda på vad deltagarna såg som särskilt viktiga frågor för kommun och byggaktörer att ta i beaktning under de fortsatta medborgarsamtalen om utvecklingen av Sävja, Nantuna och Sydöstra staden.

Kort sammanfattning av vilka knäckfrågor som grupperna presenterade som de viktigaste att ha med sig framåt

- Antalet enheter
- Trygghet och sociala risker
- Trafik och parkering
- Bevara natur och rekreationsområden
- Variation i bebyggelse
- Kollektivtrafik
- Upplåtelseformer

- Vi inte ska arbeta med antal, utan medborgarprocessen ska arbeta fram kvaliteter för det centrala stationsläget i Sävja,

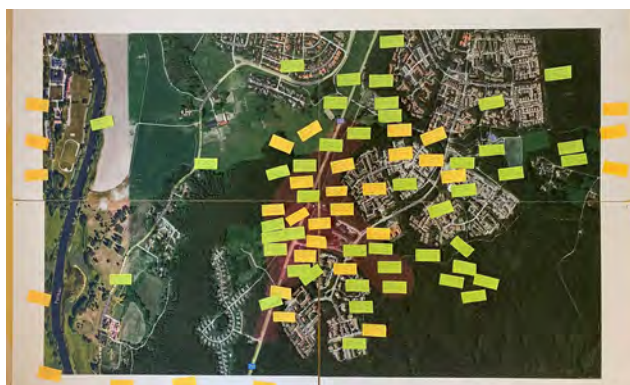
säger Erik Pelling, KSO Uppsala avslutningsvis.

MEDBORGARFORUM & VISIONSWORKSHOPS

Stommen i visionsstyrd stadsutveckling är delaktighetsprocess där medborgarna engageras i så kallade Medborgarforum. Tillsammans med Visionsworkshops där kommun och byggaktör arbetar ingår de alla i ett iterativa arbete att kontinuerligt samla in, bearbeta och förfina visionen genom den samskapande processen.

Tankar och idéer på kartan över Sydöstra stadsdelarna.

Tankar och idéer på kartan över ungefärligt planområde.

Entrén in till dialogvagnen.

Sammanfattning

Medborgarforum 1.1 - dialogvagn

Syfte och bakgrund

Medborgarforum 1 genomfördes i form av en mobil mötesplats i Sävja 19-21 juni 2023 vid Linnés Sävja. Syftet var att ge boende och verksamma i området möjlighet att påverka den kommande utvecklingen av Sävja stadsdelsnod och lyssna in och förstå vilka behov som finns i området, vilka kvaliteter de boende uppskattar idag och vad de tycker är viktigt att tänka på i den kommande utvecklingen.

Besökare fick ta del av information om projektets bakgrund och den kommande processen. Frågor om kvaliteter och brister besvarades på flera kartor över området för att ge möjlighet att geografiskt beskriva deras placering och via en pappersenkät. Det fanns också möjlighet att lämna ytterligare synpunkter via enkäten.

Förutom boende i området fanns även representanter för K2A, Bonava och kommunen på plats under olika tillfällen under de tre dagarna för att svara på frågor.

Iterativt arbete

Samspelet mellan de olika workshopformaten Medborgarforum och Visionsworkshop är viktigt. Arbetet drivs framåt gemensamt i en slags stafett där varje nytt tillfälle tar med sig erfarenheterna från det tidigare mötet. Därför genereras hela tiden ökad kunskap genom att lärandet och erfarenheter från tidigare möten blir basen för nästa steg.

Dialogvagnen Lyktan

Medborgarforum 1 genomförde i Uppsala kommuns mobila dialogvagn Lyktan. Lyktan är ett redskap som kommunen använder för att möta invånare och skapa dialog kring hur kommunen ska hantera viktiga, långsiktiga framtidsfrågor.

Kort sammanställning av MBF1.1

Naturen och skogen lyfts av många som den främsta kvaliteten.

Nästan alla besökare svarade att närheten till Lunsen och skogen är den främsta kvaliteten i området och flera tillade att det är en av huvudanledningarna till att de bor i området idag. Lunsen beskrivs som unik i sin kvalitet som stadsnära skog och naturreservat och som särskilt bevaransvärt. En beskriver också att Lunsens södra del inte är lika omtyckt som den norra delen, närmare Sävja.

Trafiken en brist idag

Hastigheten på väg 255 och bullret därifrån lyfte ett flertal som den främsta bristen i området idag.

Hur ska transporter ordnas i framtiden?

Synpunkterna går isär om FÖP:ens riktning för transporter i Sydöstra staden. Vissa kritiserar satsningen på en bilfri stadsdel och menar att det inte är förenligt med familjeliv, medan andra är positiva till möjligheten att ta spårvägen till Ultuna i framtiden.

Centrumfunktioner efterfrågas

Idag saknas det utbud av service och centrumfunktioner i Sävja.

Skalan på framtida bebyggelse

Flera skriver att de vill se en begränsning av stadsmiljö i den nya stadsdelen och att att skalan på ny bebyggelse ska hållas låg. De skriver även att det bör finnas ett respektavstånd mellan ny och befintlig bebyggelse.

Otrygghet en viktig fråga för många i området

Flera områden i Sävja beskrivs idag som otrygga, framförallt området runt Kulturcentrum. Området beskrivs som stökigt med mycket ungdomar, droger och våldsamheter.

Oro för ökande kriminalitet.

Flera tar upp en oro för att nybyggnation kommer leda till ökad kriminalitet i området, både det nya och befintliga Sävja. De vill se en ökad polisiär närvaro i området än vad som finns idag.

Viktigt att värna naturvärden i området.

Under nybyggnationen är det viktigt att värna om både djur- och växtliv i området. T.ex. planera ytor för olika arter att trivas i eller värna om artrikedomen i området när skogsmark ianspråkats.

Utomhusaktiviteter främsta typ av aktiviteter som efterfrågas i området

Utöver svar på enkätfrågan skriver en person att hon inte tycker att området saknar något förutom en hundrastgård.

Nåntuna kullar är en uppskattad plats

Nåntuna kullar är utanför det aktuella planområdet men ett område utpekad av FÖP för nybyggnation. Flera skriver om att det här är ett uppskattat område som de inte vill ska försvinna.

Otrygga platser i Sävja

Svarandes favoritplatser i området.

Sammanfattning

Medborgarforum 1.2 - digital dialog

Syfte och bakgrund

Medborgarforum 1.1 genomfördes som en digital dialog mellan den 31 augusti - 17 september 2023 för att fördjupa den visionsstyrda dialogprocessen för Sävja stadsdelsnod.

Cirka 6 800 hushåll i närområdet kring Sävja fick en inbjudan till den digitala dialogen via vykort. Därutöver kommunicerades dialogen digitalt via Instagram och Facebook. Under de nästan tre veckor som enkäten var öppen för allmänheten besökte 679 personer enkäten och av dessa lämnade 436 personer fullständiga svar.

Marginellt fler kvinnor än män svarade på enkäten. Yngsta svarande var i gruppen 18-29 år, äldsta över 80 år gammal. Störst deltagande kom från åldersgruppen 40-49 år. Personer under 18 år bjöds inte in.

De som deltog var jämnt fördelade mellan boende i Sävja och Nantuna.

För de som inte kunde delta i Medborgarforum 1.1 har sammanställningen i sin helhet publicerats på projekthemsidan www.nodsavja.se

Enkätverktyget

Vi har använt oss av enkätverktyget Maptionnaire för utformning och genomförande av den digitala dialogen. Styrkan i verktyget är att det är utformat för att underlätta för medborgarna att svara på frågor kopplade till en karta där de själva får rita och placera sina svar på kartan.

Kort sammanställning av synpunkter insamlade under MBF1.2

Skala på ny bebyggelse

Det viktigaste, menar många av svaren, för att det här ska bli ett attraktivt område i framtiden är att hålla ned skalan på den nya bebyggelsen. Det är viktigt, skriver en, att Sävja inte blir en sliten äldre stadsdel omgiven av höga hus. Detta skriver hen skulle leda till framtida slitningar i området.

Typologi – det spelar roll vilken slags hus som byggs

Det som byggs här bör därför vara låg bebyggelse av fristående hus eller radhus skriver de flesta i den här gruppen. Men det finns några som sticker ut. En skriver t.ex. att det bör vara tät bebyggelse i koncentrerade noder med större småhusområden runt omkring. Boendeformen spelar också en roll. Medan vissa skriver att det är viktigt att blanda upplåtelseform mellan hyresrätter och bostadsrätter skriver många fler att det är viktigt att inte tillåta hyresrätter för att de anses föra med sig problem.

Områdets karaktär idag och imorgon

Många skriver att områdets nuvarande karaktär är anledningen till att de har valt att bo här. Den stora kvaliteten i området är inte bostäderna i sig eller verksamheter i området (för de saknas) utan möjligheten att snabbt kunna nå skogsområden nära sin bostad, och stigar in i Lunsen alldeles inpå knuten.

Naturen och landskapet

Som beskrivits under föregående tema så är kopplingen till skogen oerhört viktig för de som lämnat fritextsvar. Naturen och kopplingen mellan bebyggelsen och skogen är för många anledningen att bo i området.

Många vill inte att det ska byggas över huvud taget, eller att det ska förtätas i redan existerande områden (i en annan del av Uppsala) för att undvika att bygga i skogspartierna. Andra lyfter att utvecklingen måste ske på naturens villkor och att kopplingen till naturen måste bibehållas. Det nya området måste vara en blandning av bostäder, parktytor och skog.

Skogen är en källa till rekreation, motion, friluftaktiviteter och meditation för många och som tidigare nämnt huvudattraktionen för de här bostadsområdena. Dels att det finns skog i närområdet och att den hänger ihop med ett större naturreservat. Ny bebyggelse måste ske varsamt för att känslan av "byn i skogen" ska kvarstå.

Viktigt med goda förbindelser både inom och utom stadsdelen

Väg 255 beskrivs som en bullerbarriär i området som dels behöver skärmars av, dels behöver behålla sin funktion som viktig transportsträcka i området och därför inte bör omvandlas till stadsgata. Åsikterna går isär om spårvagnen; en del tycker att det borde satsas på busslinjer eftersom de är mer flexibla och kan läggas om vid behov, medan andra understryker vikten av spårvagnen för snabba kommunikationer inom området.

Trygghet och social oro

Trygghet är viktigt för många av de som svarat på enkäten. Här behöver det finnas trygga miljöer för barn och barnfamiljer, i form av ytor för lek och en låg skala på bebyggelsen.

Brist på "liv" i området idag

Många beskriver att det saknas ett utbud av verksamheter och service i området idag. Det bidrar till att området känns avlägset eftersom du måste resa för att besöka en restaurang eller gå i butik.

Foton från Medborgarforum 2.

Sammanfattning

Medborgarforum 2.1 – fysisk dialog

Syfte och bakgrund

Syftet med den genomförda fysiska dialogen har varit att fördjupa kunskapen om området ytterligare: att lyssna in närboende och intressenter för att förstå hur de ser på området idag och hur de ser att en utveckling kan ske. Med resultatet från den digitala dialogen i bagaget gavs möjligheten till att ännu mer initierat lyssna in vilka utmaningar, möjligheter och behov som finns i området.

Medborgarforum 2.1 genomfördes kvällen den 9 oktober 2023 i Sävja kyrkas lokaler. På plats fanns även representanter från Uppsala kommun, K2A och Bonava på plats samt processledare från Strategisk Arkitektur.

En sammanställning av dialogtillfället finns publicerat på projekthemsidan www.nodsävja.se.

Fysisk dialog

Vi har använt oss av metoden fysisk workshop. Styrkan med en fysisk träff är att det underlättar att hämta in kvalitativa synpunkter och skapa en lärande process. Deltagarna får diskutera med varandra och höra vad andra tycker vilket ger större förståelse och bygger relationer inför den fortsatta processen.

Övningsupplägg

Upplägget för kvällen var att deltagarna genomförde en övning indelade i sex grupper om 4–6 personer, där de först fick diskutera i grupp och sedan presentera för varandra. Sex teman diskuterades i grupperna: 1. Bebyggelse, 2. Den levande gatan, 3. Mötesplatser, 4. Rekreation och friluftsliv, 5. Parker och torg, 6. Bostadsgårdar.

Varje grupp tilldelades ett antal bilder med tillhörande tema. Övningen byggde på att deltagarna använde bild och text för att kommunicera tankar och idéer om vilka kvaliteter de ville skulle förstärkas gällande temat eller lyftas in i området i framtiden, med utgångspunkt i temat.

När grupperna presenterade vad de kommit fram till spelades samtalen in och två personer i projektgruppen från Strategisk Arkitektur förde anteckningar.

Diskussion

Innan övningarna skedde en viktig diskussion mellan deltagare, tjänstemän från kommunen, ankarbyggare och arkitekt. Diskussionen handlade om fyrspårsavtalet och vilken status det har som avtal; exploateringsgraden som beskrivs i FÖP; generella synpunkter på FÖP;

vilket uppdrag kommunen har och vilken möjlighet medborgarna har till inflytande över utvecklingen av Sydöstra stadsdelarna.

I juni 2024 planeras en folkomröstning om kommunens översiktsplan. Folkomröstningen är rådgivande och blir ett underlag för de förtroendevaldas kommande beslut.

Resultat

Nedan följer en kort sammanfattning av de teman som grupperna presenterade under workshopen.

Bebyggelseskala och respekt för det befintliga

Alla grupper tog upp att de ville se en låg skala på ny bebyggelse och att det var viktigt med en respekt för det befintliga Sävja.

Skogen och Lunsen

Värdet av naturen inpå knuten lyftes också av alla grupper som både den främsta kvaliteten i att bo i Sävja idag och som något som bör präglade även den framtida stadsdelen.

Mötesplatser, service och lekplatser

Det finns ett stort behov av mötesplatser i Sävja idag. Utöver närheten till naturen så finns det inte mycket att göra i området. Nya mötesplatser får både vara fokuserade på vuxna i form av pub eller t.ex. en boulebana, men också gärna kombinera åldersgrupper i anläggning av park och lekplatser där äldre och yngre kan vistas tillsammans.

Barnens perspektiv

Några lyfte också att det är viktigt att inte glömma bort att få med barnperspektivet på den kommande utvecklingen.

Vacker arkitektur

Den nya stadsdelen bör byggas med en vacker estetik som står sig över tid och inte är känslig för trender.

Sammanfattning

Medborgarforum 2.2 – fysisk dialog

Syfte och bakgrund

På grund av lågt deltagarantal på Medborgarforum 2.1 beslutade projektgruppen att genomföra ett andra tillfälle för att ge fler invånare chans att komma till tals i processen. För att visionsprocessen ska ha trovärdighet vill vi att så många som möjligt deltar. Inför detta andra tillfälle valde projektgruppen att gå ut bredare med inbjudan för att nå så många som möjligt.

Inbjudan till Medborgarforum 2.2 skickades till alla boende i Sävja över 18 år via post. Medborgarforumet annonserades även via kommunens hemsida, projektets egna hemsida, på Facebook och Instagram. Därtill har tillfället kommunicerats med annonsaffischer i Sävja och annonsinbjudan i UNT.

Nästan 100 personer deltog på Medborgarforum 2.2. Deltagarna var både privatpersoner och representanter för näringsidkare och föreningar i området.

Medborgarforumet inleddes med en presentation av processledaren från Strategisk Arkitektur. Under denna presenterades förutsättningar för projektet utifrån berörda parter; Uppsala Kommun och ankarbyggarna K2A och Bonava. Presentationen avslutades med en inspirationsföreläsning som ledde in i kvällens övning.

Övningsupplägg

Upplägget för kvällen var detsamma som vid tidigare tillfälle. Deltagarna genomförde en övning indelade i sex grupper om 4–6 personer, där de först fick diskutera i grupp och sedan presentera för varandra. Sex teman diskuterades i grupperna: 1. Bebyggelse, 2. Den levande gatan, 3. Mötesplatser, 4. Rekreation och friluftsliv, 5. Parker och torg, 6. Bostadsgårdar.

Varje grupp tilldelades ett antal bilder med tillhörande tema. Övningen byggde på att deltagarna använde bild och text för att kommunicera tankar och idéer om vilka kvaliteter de ville skulle förstärkas gällande temat eller lyftas in i området i framtiden, med utgångspunkt i temat.

När grupperna presenterade vad de kommit fram till spelades samtalen in och två personer i projektgruppen från Strategisk Arkitektur förde anteckningar.

Resultat

Nedan följer en kort sammanfattning av de teman som grupperna presenterade under workshopen.

En aktiv stadsdel

Sävja blir en mer attraktiv stadsdel om den planeras för andra funktioner än boende. Det är viktigt att det finns verksamheter i den nya stadsdelen, både kommersiella och icke-kommersiella. Det behövs platser för service och handel, men också mötesplatser för boende och ett aktivt gaturum och en utemiljö som är spännande och uppmuntrar till rörelse.

Folkliv och service

Det nya Sävja får gärna byggas för ökat folkliv och med nya servicefunktioner. Exempel på funktioner som nämns av deltagare är cykelhandlare, co-working platser, café, frisör, utegym, dansbana och teater. Flera deltagare efterfrågar även en livsmedelsaffär.

Trygg miljö

Både gator, gårdar och parker måste kännas trygga för alla. Det innebär att planera belysning och aktivitetsplatser som skapar trygga vistelsezoner. Idag upplevs Sävja av flera som ett otryggt område och den nya stadsdelen bör även bidra till att stärka tryggheten i det befintliga området också.

Planera för barns rörelse

Planera för kreativa miljöer för barn som uppmuntrar till rörelse. Barns rörelse har ett tydligt samband med storlek på skol- och förskolegårdar. Förskolor kan med fördel lokaliseras i angränsning till befintliga naturområden för att stimulera till rörelse. Det nya Sävja måste planeras för alla åldrar.

Grönska i gaturum och på bostadsgårdar

Sävjas vegetation karaktäriseras av skogen. Låt skogen fortsätta vara det dominerande inslaget även i gaturummet och grönområden när området byggs ut. Blåbärsbuskar kan till exempel vara en del av gatudekorationen att samlas kring. Planera gröna och lummiga bostadsgårdar med plats för samvaro, och odling. Bostadsgårdar får gärna utformas så att man kan vara tillsammans men odla på sin egen plätt.

Aktiviteter och gemenskap

Planera för öppna grönområden med plats för utegym, bollsport och spontanidrott. Det bör även planeras för

gångstråk i skogsterräng för hundägare, motionärer och cyklister. Flera efterfrågar bagerier och caféer i den nya området.

Offentlig konst

Inkludera konstperspektivet i gestaltning och utformning av det nya Sävja. Idag finns en riktlinje att 1-2% av budget för offentliga platser ska gå till kultursatsningar, men konstsatsningar kan vara mer omfattande än så och kan finnas i både bebyggelse och natur. Våga tänka in konsten i alla delar av gestaltning, från det stora perspektivet till utformning av detaljer så som trapppräcken.

Planera för alla trafikslag

Även om bilar inte ska prioriteras måste det finnas plats för samtliga trafikslag. Bilen är fortfarande nödvändig för många grupper, inte minst för de som är beroende av färdtjänst.

Bevara Lunsen

Bevara så mycket som möjligt av Lunsen, vi vill kunna plocka svamp och bär här även i framtiden. Lunsen har flera våtmarker som måste bevaras, bland annat Stordammen. Den orörda naturen ses som en stor tillgång i området.

Dagens nedsläckta Sävja

En person påpekar att trots att många önskar ökat folkliv och service i Sävja så har sådana institutioner hittills haft svårt att överleva. Idag finns ett nedsläckt kulturhus och cykelverkstaden som fanns här har lagts ner.

Som en deltagare sa:

- Jag ser alla drömmar, men vi måste också ta det som vi har här nu och göra något med det.

Spårvägen får inte bli en barriär

En del ser att det finns en risk för att spårvägen kommer klyva området och skapa en barriär mot södra halvan av stadsdelsnoden och omgivande rekreationsområden.

Ge plats åt djurliv

Bevara naturområden för djur och fågelliv. Planera också för djurhållning med betesmarker som delvis redan finns idag. En 4H gård med tamdjur och höns som kan försörja lokalområdet med ägg vore fint.

Inslag av vatten

Parker och grönområden med inslag av vatten, både naturliga och anlagda. Kungsträdgården i Stockholm som exempel på en plats där vattnet får en central del i gestaltningen.

Foton från Medborgarforum 2.2

Sammanfattning

Medborgarforum 3 – fysisk dialog

Syfte och bakgrund

Syftet med den genomförda fysiska dialogen har varit att fördjupa kunskapen om området ytterligare: att lyssna in närboende och intressenter för att förstå hur de ser på området idag och hur platsen kan bidra till området i framtiden. Med resultatet från den digitala dialogen i bagaget gavs möjligheten till att ännu mer initierat lyssna in vilka utmaningar, möjligheter och behov som finns i området.

Medborgarforum 3 genomfördes kvällen den 4 december 2023 i Sävja kyrka och byggde på arbetet som gjorts under föregående Medborgarforum. Deltagarna bestod både av deltagare från medborgarforum 2 och personer som inte deltagit på tidigare medborgarforum.

Utöver dessa närvarade även tjänstepersoner från Uppsala kommun, representanter för Bonava och K2A samt processledare från Strategisk Arkitektur.

Övningsupplägg

Övningen bestod i att kommentera de Styrande begrepp och Kärnvärden som tagits fram med tidigare Medborgarforum och Visionsworkshops som underlag.

Varje kärnvärde beskrevs med en "Analys"-del som förklarade varför Kärnvärden är aktuellt och en "Tillämpning"-del som beskriver hur de ska ta sig uttryck i den nya stadsdelsnoden, tillsammans med en bild som illustrerar Kärnvärdet. Först i grupp och sedan individuellt fick deltagarna kommentera både texter och bilder. Syftet var att bearbeta, finslipa och tycka till kring det material som jobbats fram växelvis mellan kommun, ankarbyggare och medborgare.

Resultat

Resultatet bearbetades, sammanfattades och redovisas i slutet av detta dokument. Det är dessa teman som kommer vara ledande i stadsbyggnadsvisionen för Sävja stadsdelsnod. Då Visionsprocessen för Sävja stadsdelsnod bygger på att kunskap hela tiden utvecklas i en iterativ process, sker en fördjupad utveckling av vision och teman genom de olika Medborgarforumen och Visionsworkshoparna. I det fall helt nya inspel kommit på det sista Medborgarforumet som avviker från tidigare

framarbetade teman, har detta inte kunnat arbetats in med hänsyn och respekt av tidigare samskapande möten.

Medborgarforum 3 avslutades med en fråga från en deltagare som varit med genom hela processen och som vi inkluderar ordagrant här:

"Jag kom och tänka på det här nu när vi sitter här. Det här arbetet som ni gjort, har ju varit efter mycket kritik och diskussioner i kommunen med demokrati och samverkan och människors påverkansmöjligheter mm.

Alla de här mötena är ju gediget, det måste man säga, verkligen. Ni har ju order om det och det är bra, och allt det som ni visar.

Jag tänker så här: med tanke på denna FÖP, denna jätteplan som har vart så enorma protester ifrån varenda dag i två-tre års tid. Så blir ju det här första området som ni har pratat om här. Det blir lite av ett flaggskepp för hur den kommande byggnationen blir.

Jag tror ju att blir det här dåligt, då kommer ju inte kritiken att minska, det har jag svårt att tro, för resterande 80 % som ska byggas österut.

Jag tror att det här är otroligt viktigt för kommunen och för er som planerar, om man nu har ambitionen att genomföra denna jätteförort, Sydöstra staden.

Om man kan visa på, titta här, titta vad snyggt det blev, här fick vi in grönområden, ljussläpp, lekparker, bagerier mm. titta så fint. Ja. Då fortsätter vi.

Tror inte ni att den här starten är viktig?"

Foton från Medborgarforum 3.

VISIONS- WORKSHOPS

Stommen i visionsstyrd stadsutveckling är delaktighetsprocessen och det iterativa arbetet med att arbeta fram visionen genom ett växelvis lärande och framtagande av material från Medborgarforum och Visionsworkshops.

Under de två genomförda Visionsworkshoparna har projektgruppen vidareutvecklat och verifierat visionen mot det som framkommit under Medborgarforum.

Samtidigt har de också fått ökad samsyn kring och förståelse för vilka uppgifter och utmaningar projektet står inför.

Foto från Visionsworkshop 1.

Sammanfattning Visionsworkshop 1

Totalt har två Visionsworkshops genomförts. Deltagarna i dessa har varit projektgruppen som består av representanter från Bonava, K2A och tjänstepersoner från Uppsala kommun, som representerar olika förvaltningar och teknikområden samt Strategisk Arkitektur som processledare. Samtalen och övningarna som utförts har handlat om att utveckla och komma överens om visionen samt nyckelfrågor tillsammans. Material från Medborgarforum samt tidigare utförd analys- och utredningsarbete och djupintervjuer har varit värdefull input och bildat utgångspunkten för arbetet.

Syfte och upplägg för Visionsworkshop

Samspelet mellan de olika workshopformaten Medborgarforum och Visionsworkshop är viktigt. Arbetet drivs framåt gemensamt i en slags stafett där varje nytt tillfälle tar med sig erfarenheterna från det tidigare mötet. Därför genereras hela tiden ökad kunskap genom att lärandet och erfarenheter från tidigare möten blir basen för nästa steg. Syftet med visionsworkshops är att:

- Höja kunskapen och inspireras
- Definiera tillsammans
- Pröva konsekvenser

Sammanfattning av Visionsworkshop 1

Övning 1 - Täthet: Workshopen inleddes med att Strategisk arkitektur modererade en diskussion kring vilken typ av täthet kommun och byggaktör anser lämpligt i det framtida Sävja stadsdelsnod. Diskussionen hölls mot bakgrund av tre presenterade exempel på olika stadsbyggnadstypologier:

- Villa och radhus – Svartbäcken, Uppsala
- Mindre blandstad – Sigtuna stadsängar, Sigtuna
- Tät blandstad – Kungsängen/Industristaden, Uppsala

Deltagarna ombads diskutera i grupper om två och sedan berätta vilken täthet de tror lämpar sig för området och varför. Resultatet av övningen och den efterföljande diskussionen blev att alla grupper valde samma täthetsalternativ: mindre blandstad.

Kvaliteter

Typologin mindre blandstad innehåller en mängd kvaliteter. Det är en täthet som ger underlag till service,

handel, och viktiga funktioner som skola och omsorg. Tätheten gör att fler människor kommer vistas och röra sig på gatan, vilket skapar trygghet. Den medeltäta strukturen tillåter att grönska och natur till viss del kan sparas på olika platser.

Det är viktigt att inte fastna i siffror utan att fokusera på och definiera kvaliteter som är viktiga att uppnå och sedan matcha bebyggelsen till dessa. Börja med kvaliteterna!

Täthet

Utöver kvaliteterna som nämns ovan så finns det i mindre blandstad-typologin en variation i bebyggelsen som innebär att vi kan erbjuda boende för livets olika faser. Det ger möjlighet för boende att stanna kvar i området när deras förutsättningar förändras och de skaffar familj eller skiljer sig osv.

I Sigtuna stadsängar finns både flerbostadshus, villor och radhus. Variationen av tätheter inom området kommer också bli en viktig fråga både för hur området möter den befintliga bebyggelsen, men också i vilken ordning det byggs. Det är svårt att börja med radhus om det ska finnas underlag till service. Vi måste kanske börja med den högre tätheten så att vi kan börja med att leverera service till de som bor där. Första etappen har möjlighet att vara en språngbräda för projektet. Om första detaljplanen blir bra kan det ge en skjuts framåt för hela området och sätta ribban i fortsättningen.

Målpunkter

I Sigtuna stadsängar var torget och mataffären en viktig dragare av projektet. Från börjar var mataffären något som folk önskade i området och när den kom med i projektet blev det en motor framåt. Här behöver vi både hitta rätt aktörer för Sävja stadsdelsnod, och samtidigt stärka det som finns i Sävja idag.

Gestaltningsskrav

En nyckel till att Sigtuna stadsängar blev lyckat var att det ställdes höga krav på utformning, både av bostadshusen och mataffären. Man lyssnade på medborgarna och "slängde huslådorna i papperskorgen."

Sammanfattning Visionsworkshop 1 forts.

Vad är avgörande för att lyckas göra Sävja stadsdelsnod till en attraktiv stadsdel som kompletterar det aktuella området?

Hållbarhet på riktigt

Det handlar om en riktig omställning. Hur stöttar vi också de som ska bo här i den omställningen? Vi har sett att intresset finns idag men kanske inte riktigt kunskapen om hur vi ska göra i framtiden, det måste vi vara med och bygga upp.

Stadsdelens egna identitet

De som bor där idag älskar sin stadsdel. Vi pratar ofta om att etablera områdets identitet, eller vad områdets nya identitet ska vara, men vi måste förstå att området redan har en identitet idag och att det vi gör ska komplettera och utveckla den. Samtidigt betyder det inte att omgivningen älskar Sävja eller har en positiv bild av vad Sävja står för. Här finns många olika identiteter överlagrade på varandra, och vi kan lägga till fler som gynnar området.

Medborgarförankring

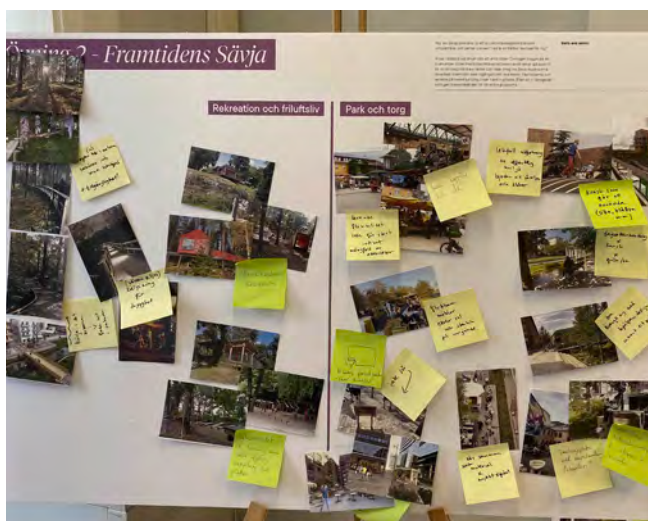
Det här är fortsatt viktigt, men vi får inte glömma bort de som ska flytta in heller. Vi har bra kontakt med de som bor i området idag och vet vilka de är, men vi vet inte vilka som ska flytta in i framtiden och de måste också representeras.

Trygghet

Vi måste skapa trygghet i mötet mellan människor, både på gator och torg i området, men också mellan befintliga boende och de som ska flytta in i framtiden. Alla delar av Sävja ska vara del av helheten som är Sävja, både nytt och gammalt.

Täthet

Täthet är ett kärnvärde för vi måste kunna bygga tillräckligt mycket här för att det ska kunna bli ett underbart område. Tätheten gör att det kan finnas underlag för service, att gatorna inte blir tomma och att det finns saker att göra i området.

Foton från Visionsworkshop 1.

Sammanfattning Visionsworkshop 2

I den andra Visionsworkshopen deltog **tio personer** som representerade Uppsala kommun, Bonava och K2A samt processledare från Strategisk arkitektur. Från Uppsala kommun deltog både projektgrupp samt inbjudna tjänstepersoner från kommunen, som representerar olika förvaltningar och teknikområden.

Deltagarna delades in i tre grupper som fick titta på de teman som tagits fram efter Visionsworkshop 1 och Medborgarforum 2. Sammanlagt hade 86 kärnvärden tagits fram som delades in i 10 planscher. Varje grupp fick därefter granska fyra planscher var. I textform kommenterade grupperna de olika punkterna och presenterade sedan vad de kommit fram till för varandra. Kommentarer rörde allt från bildval och formuleringar till tillägg och borttagande av teman. Presentationerna spelades in för att senare kunna vara till hjälp att förstå kommentarerna.

Sammanfattning av Visionsworkshop 2

Planscher som grupperna fått kommentera och diskutera justerades efter gruppernas önskemål inför Medborgarforum 3. Bilder reviderades och texter formulerades om.

Detta kom att utgöra underlaget för Medborgarforum 3 där inbjudna boende fick lämna ytterligare synpunkter på alla framtagna teman.

Visionsworkshop 2 handlade om att bearbeta alla teman, finslipa och tycka till kring dem. Därför redovisas denna övning kortfattat för att istället hänvisa till slutresultatet längre ned i detta dokument.

Resultat

Resultatet bearbetades, sammanfattades och blev underlag för Medborgarforum 3. Resultatet av Visionsworkshop 2 och Medborgarforum 3 är gemensamt Visionen, dess styrande begrepp och kärnvärden som redovisas i detta dokument.

Foton från Visionsworkshop 2.

3

SÄVJA STADSDELSNOD

VISION

Sävja – Här samverkar stadslivet med naturen

MED MÄNNISKAN SOM UTGÅNGSPUNKT

Här möts bebyggelse med natur och bildar en levande stadsdel för trygghet och välbefinnande. Utvecklingen drivs genom en samskapande visionsstyrd stadsutveckling som inkluderar och engagerar många människor i området. Hög lokal delaktighet och förankring har resulterat i att planeringen stegvis växer fram: en varierad bebyggelse i human skala med respekt för områdets kulturhistoria, topografi och naturvärden.

FRAMTIDENS TRAFIKPLANERING

Sävja stadsdelsnod är en central del i utvecklingen av Uppsala som en framtidssäkrad, hållbar och trygg stadsdel där kollektivtrafiken prioriteras, som bildar mötesplatsen mellan väg 255 och den tvärgående kollektivtrafiksträckningen i Uppsalas södra delar.

ETT AKTIVT LIV I EN NATURNÄRA, HÅLLBAR OCH OMVÄXLANDE STADSDEL

Naturen är ständigt närvarande genom de gröna kopplingar som löper genom stadsdelen och ut mot naturreservaten Lunsen och Årike Fyris. Skalan på bebyggelsen är återhållen för att skapa trivsamma och trygga miljöer i mänsklig skala som bidrar till att kunna överblicka sin närmiljö: här ser man och lär känna sina grannar. Radhus och villor intill lägre flerbostadshus med både hyres- och bostadsrätter blandas och skapar boendemiljöer för framtiden med högt ställda hållbarhetsmål. Delningsekonomi och cirkulär konsumtion genom multibubbar skapar social gemenskap samtidigt som resurser sparas.

HÄLSOSAMT OCH AKTIVT LIV I BÅDE STAD OCH NATUR

Liv och rörelse året runt skapas av människor och därför syftar planeringen till att berika området med service, handel, vård och omsorg, nya bostäder samt möjligheter till olika aktiviteter och idrotter. Boende och inflyttade ges en bred palett av omväxlande platser och miljöer i både stad och natur med olika karaktärer.

STYRANDE BEGREPP

EN LIVFULL BLANDSTAD

En stadsdel upplevs och präglas i väldigt hög grad av husens mellanrum och livet mellan husen. I Sävja läggs stor vikt på proportioner i gaturummet och mötesplatserna, där trygghet och grönska går hand i hand och bildar livfulla miljöer där det är naturligt att säga hej till din granne. Med inspiration från trädgårdsstadens gator med en human skala på bebyggelsen skapas en variation och blandning av bostäder och boendeformer för olika livsfaser och ekonomiska förutsättningar.

Grundläggande för de byggda miljöerna är högt ställda krav på gestaltning med kvaliteter som t ex offentlig konst, som ger hållbarhet över tid och som ger livskvalitet på lång sikt. Bostadsgårdarna bildar oaser liksom den egna täppan i villan eller radhuset med prunkande grönska. Oavsett plats är gynnsamma sol- och vindförhållanden prioriterade, anpassade efter vårt klimat. En mängd olika platsbildningar med olika funktioner både i stads- och naturmiljö främjar social samvaro, gemenskap och trygghet.

Centralt för stadsdelen är att tidigt i processen etablera en fullgod service i området så att den kan sörja för både de nyinflyttade och de som redan bor i närområdet, vilket bygger på en täthet som ger tillräckligt underlag. Servicen är både i form av handel, restaurang och kommunal service liksom att kommunen planerar olika platser för idrott för alla åldrar som inspirerar både kvinnor och män. Inte minst det som kallas Young-old – vi lever längre, blir allt äldre och friskare men ställer samtidigt nya krav på vad en stadsdel ska innehålla framöver. Här ska man kunna leva ett aktivt liv i alla våra vackra årstider.

HÅLLBARHET RAKT IGENOM

Hela vårt samhälle står inför en transformation. Sävja ska vara en hållbarhetsmässig föregångare med höga ambitioner. Stadsdelen måste klara klimatomställningen och därför behöver byggnaderna och infrastrukturen ta hänsyn till hela livscykeln och byggas resurseffektivt.

Utvecklingen sker med stor respekt för det befintliga Sävja: den unika naturkopplingen som finns i området blir kvar i de gröna stråken och utvecklas genom en aktiv förvaltning som ger vackrare platser, som också blir tryggare genom bättre siktlinjer och ny belysning. Även den naturliga topografin är bibehållen och bebyggelsen tar hänsyn till variationen och ger därmed en mer spännande och dynamisk stadsdel, där "varje gata är som en by i skogen". Stadsdelen lyfter fram vattnet i sin gestaltning och omvandlar större regnmängder till vattenspeglar som ökar attraktiviteten i området.

En del i omställningen till ett mer hållbart samhälle är att allt fler resor ska ske med kollektiva färdmedel, inom 25 år ska 80% av resorna i Sydöstra stadsdelarna ske med kollektivtrafik, cykel eller till fots. Trygga gaturum utformas längs spårvägen och kopplingar skapas över spårvägen så att den inte blir en barriär i stadsstrukturen. Vi går mot större samägande och minskat bilanvändande och samlade parkeringsytor i form av multihubbar kommer vara den huvudsakliga parkeringslösningen i stadsdelen. För att undvika negativa konsekvenser i form av buller och framkomlighet under byggtiden bidrar en genomförandeplan till att minska påverkan från bygget för de som bor på platsen genom en genomtänkt etappindelning, proaktiv planering av trafik samt transporter.

Genom nytänkande vill vi på ett innovativt sätt möta framtiden på alla plan – socialt, ekologiskt och ekonomiskt till exempel genom multihubbar som bygger på cirkulärt tänkande och delningsekonomi: låna, hyr eller återanvänd. Eller genom nya sorters bo- och bygggemenskaper och kollektivhus.

KÄRNVÄRDEN

De särdrag som är viktiga för riktningen och utvecklingen av stadsdelen är det som kommer prioriteras för att utveckla en attraktiv och väl fungerande stadsdel. I visionsprocessen har det som framkommit under Medborgarforum och Visionsworkshops sammanfattats i de två Styrande begrepp som beskrivs på föregående uppslag. Ur de Styrande begreppen har flera Kärnvärden arbetats fram för att beskriva de kvaliteter som stadsdelen ska innehålla för att leva upp till de Styrande begreppen.

Kärnvärdena är beskrivna i denna del av Visionsmanualen med en rubrik som sammanfattar kärnvärdets ambition; en Analys som beskriver behovet av kärnvärdets kvalitet och en Tillämpning som

beskriver hur kärnvärdet ska manifesteras i stadsdelen.

Bilderna som visas på kommande sidor illustrerar vardera olika idéer som ska tas vidare in i detaljplanearbetet. Bilderna är från olika områden och inte enbart projektområdet vid Sävja. De ska ses som illustrationer, inte direkta exempel.

EN LIVFULL BLANDSTAD

- Mänsklig skala för trivsamt boende
- Varierad täthet ger livfulla stadsmiljöer
- Från radhus till flerfamiljshus
- Levande bottenvåningar ger gatan liv
- Täthet som drivkraft
- En stadsdel som främjar aktivitet
- Brett utbud av olika platsbildningar
- Kvalitativ gestaltning som håller över tid
- Platsanpassat – omgivningen möts med respekt
- Lekfull och nyfiken stadsplanering
- Skapa trygga offentliga miljöer
- Varierad bebyggelse för välbefinnande
- En aktiv stadsdel även vintertid
- Sport och rekreation bygger gemenskap och hälsa
- Kommersiell service där du bor
- Närhet till vård och omsorg
- Universell design för bättre tillgänglighet
Service från dag ett
- Utblickar betyder trygghet
- Platser för alla årstider
- Konst som stärker och förenar
- Stadsrum anpassat för framtidens klimat
- Synlig hållbarhet i gaturummet
- Minimera miljöer med buller och vibrationer
- Platsbildningar i naturen mellan befintligt och nytt
- Platsbildningar måste ge mervärde
- Nytankande användning av gaturummet
- Skogskaraktären utvecklas

HÅLLBARHET RAKT IGENOM

- En ledande stadsdel inom hållbar planering
- Naturvärdena är utgångspunkten
- Hållbarhetsplan med höga ambitioner
- Klimatsmart byggande för hela livscykeln
- Mångfald genom innovativa boendeformer
- En medveten bostadsstrategi främjar social hållbarhet
- Fler röster ska höras
- Nästa generation måste höras redan nu
- En bred plattform för social hållbarhet
- Nya målgrupper bidrar till ökad mångfald
- Resurseffektivt genomförande
- Etappindelning för hänsynsfull och smidig utbyggnad
- Framtidsfokus med koll på nuet
- Multihubben blir en ny mötesplats
- Kollektivtrafiken prioriteras
- Delningsekonomi kompletterar det lokala utbudet
- Tryggt gaturum längs spårvägen utan barriäreffekt
- Rätt grönska på rätt plats
- Regnvatten som resurs
- Utgå från platsens geologiska förutsättningar
- Biologisk mångfald för välbefinnande
- Med respekt för det befintliga Sävja
- Med respekt för Lunsens karaktär
- De boende är experter på sitt område
- Tydliga kopplingar till Lunsen
- Värna och utveckla Lunsen
- Exploatering föreslagen i FÖP anses för hög
- En samskapande process stärker enigheten
- Visionen säkrar slutresultatet

EN LIVFULL BLANDSTAD

Mänsklig skala för trivsamt boende

Analys: Bostadsarkitekturens utgångspunkt är människans behov och skala, inte vägtrafikens, för att skapa ett trivsamt bostadsområde.

Tillämpning: Mänskliga behov och förutsättning, inte bilens, ska vara ledande för områdets utformning. Satsa på mycket grönska i den offentliga miljön, befintliga träd bevaras på platsen och utveckla byggnader med en karaktärsfull arkitektur i human skala som ger hög livskvalitet över tid.

Varierad täthet ger livfulla stadsmiljöer

Analys: Variation i skala och bebyggelsetyp ger en livfull stadsmiljö, förstärker kvaliteter och skyddar mot buller.

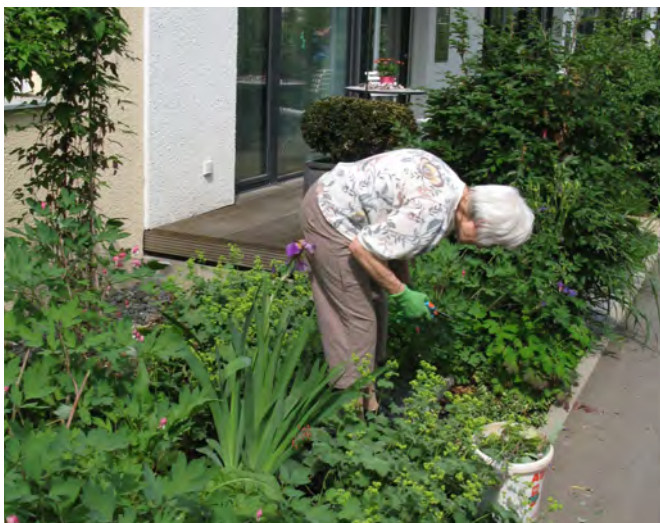
Tillämpning: Applicera olika grader av täthet kring stationsläget. Generösa grönytor mellan hus och parker ger luftighet. En varierad täthet bidrar till ökat ljusinsläpp för bottenvåningar och gata. Hänsyn tas till det privata livet inomhus genom att minimera risk för insyn.

Från radhus till flerfamiljshus

Analys: I Sävja finns det idag ett varierat utbud av bostadstyper, från radhus till flerfamiljshus.

Tillämpning: Stadsdelsnoden innehåller många olika typer av bostäder för att både fylla sin funktion som stadsdelsnod och för att anpassas till omgivningen - från radhus till större flerfamiljshus. Bostadstyperna ska inte ligga i kluster utan vara blandade.

Levande bottenvåningar ger gatan liv

Analys: I traditionell svensk planering är mötet mellan gata och fasad en hård yta som inte främjar social interaktion.

Tillämpning: Flerfamiljshusen ska ha en privat zon av förgårdsmark, en så kallad frizon. Denna zon tillhör boende i bottenvåningen att ta hand om. Denna gemensamma skötsel främjar möten mellan grannar och bidrar till gatans liv.

Täthet som drivkraft

Analys: Det finns ett tydligt samband mellan befolkningsunderlag inom ett område och typen av service som kan erbjudas.

Tillämpning: Stadsdelen byggs med en täthet som möjliggör efterfrågade servicefunktioner i området.

En stadsdel som främjar aktivitet

Analys: Forskning visar att en stadsmiljö som uppmuntrar till rörelserikedom och underlättar vardagsmotion främjar folkhälsan.

Tillämpning: Sävja planeras med aktiva torg och parker med aktiviteter som pingis, boule, spontanidrott, utegym och utomhusscener som bidrar till ett aktivt stadsrum för alla åldrar.

EN LIVFULL BLANDSTAD

Brett utbud av platsbildningar

Analys: Alla sociala funktioner och utbud i området kan inte lösas på enbart ett torg, det behövs ett brett utbud av platsbildningar som erbjuder olika funktioner.

Tillämpning: Tillför en rad olika platsbildningar. Generationslekplatser, torg, platsbildningar längs gator och stråk av bevarad natur, innergårdar som inbjuder till vistelse. Planera även för icke kommersiella platsbildningar.

Kvalitativ gestaltning som håller över tid

Analys: Stadsdelsnod Sävja är första etappen i byggandet av en ny stadsdel.

Tillämpning: Stadsdelen ska präglas av en utformning som baseras på platsens unika förutsättningar, inte en kopia av ett annat område. En genomgående hög arkitektonisk gestaltning med eget uttryck är nyckeln till detta.

Platsanpassat – omgivningen möts med respekt

Analys: Sävja stadsdelsnod ska byggas i skärningspunkten mellan Sävja 2, 3 och Nantuna Backe. Tre områden med sin egen arkitektur, skala och uttryck.

Tillämpning: Kantområdena i Sävja stadsdelsnod ska använda skala, uttryck och funktion för att möta omgivningens bebyggelse och natur på ett respektfullt sätt, där hänsyn tas till att Sävja är byggt som "druvklasar" i skogsmiljön.

Lekfull och nyfiken stadsplanering

Analys: Lekfull stadsplanering innebär att gatumiljö och stadsrum skapas med nyfikenhet och välmående som ledord.

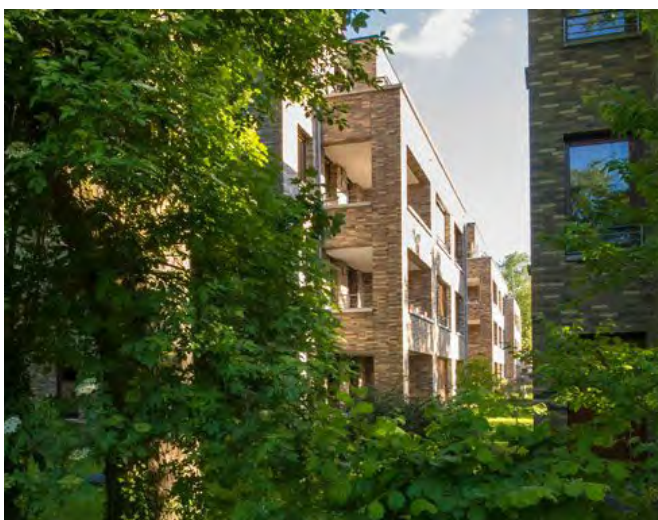
Tillämpning: Skapa områden som uppmuntrar till liv, rörelse och utforskande. Stadsmiljön måste bli flerdimensionell och behöver erbjuda kontrasterande platser och rum med många olika skalor och uttryck.

Skapa trygga offentliga miljöer

Analys: Stadsdelen behöver fler trygga offentliga miljöer.

Tillämpning: Utforma parker, skogsstråk, torg och gator med trygghet i fokus, till exempel genom belysning i skogsstråk mellan områden. Utformningen ska baseras på empiriskt grundad erfarenhet och kunskap om hur säkra och trygga livsmiljöer skapas.

Varierad bebyggelse för välbefinnande

Analys: Byggnadsskala, proportioner och uttryck relaterar till människa och natur, vilket skapar förutsättningar för trygghet och välbefinnande.

Tillämpning: Bebyggelsen behöver vara följsam och skifta beroende på omgivning och tillåts variera i höjd från lägre bebyggelse (två våningar) till högre (fem våningar) vid hållplatsläget.

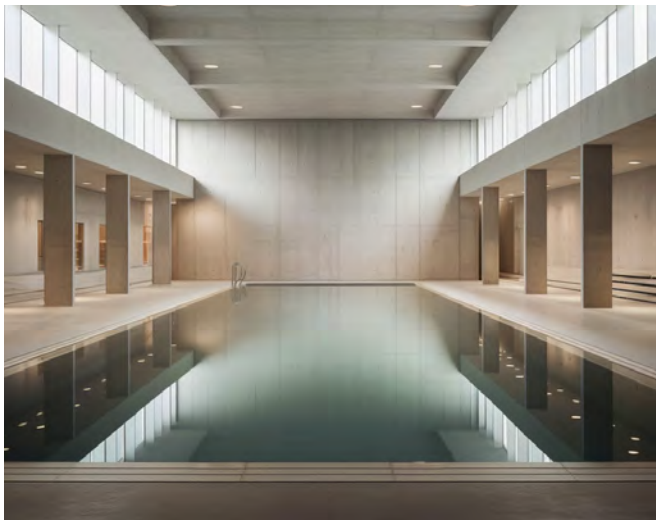
EN LIVFULL BLANDSTAD

En aktiv stadsdel även vintertid

Analys: Som en del av det större utvecklingsområdet Sydöstra staden, kan Sävja bidra med mer övergripande funktioner för ett aktivt liv.

Tillämpning: Större ytor för sport och fritid möjliggörs både inom- och utomhus till exempel en idrottshall eller platser för vintersport genom att planera för skidspår eller kullar för pulkaåkning.

Sport och rekreation bygger gemenskap och hälsa

Analys: Fysisk aktivitet ökar välbefinnande och bygger gemenskap.

Tillämpning: Inomhussport och rekreation erbjuds i stadsdelen i form av en allmän anläggning, till exempel en simhall eller ishall som **byggs och drivs i kommunal regi**.

Kommersiell service där du bor

Analys: En välfungerande stadsdel har ett grundläggande utbud av service och verksamheter inom stadsdelen.

Tillämpning: Stadsdelen möjliggör ett varierat utbud av service och verksamheter. Detta bidrar även till ett ökat utbud för omkringliggande bostadsområden.

Universell design för bättre tillgänglighet

Analys: Alla har lika rätt att vistas i och ta del av staden, oavsett förmåga. Universell design innebär att det urbana rummet ska utformas för att fungera för så många som möjligt, oavsett funktionsförmåga.

Tillämpning: Integrera tillgängliga offentliga rum från start, så att stadsdelen känns välkomnande och öppen. Det ska vara tryggt, orienterbart och utformat på ett sätt som tar hänsyn till personer med funktionsvariationer eller minskad rörelseförmåga.

Service från dag ett

Analys: Rätt service på plats tidigt stärker stadsdelens attraktivitet och blir en motor för den kommande utvecklingen.

Tillämpning: Involvera de boende genom en idétävling för att förstå vilka behov som finns i området och engagera lokala aktörer som kan främja mötesplatser för befintliga och nya boende.

EN LIVFULL BLANDSTAD

Utblickar betyder trygghet

Analys: Forskning visar att gatumiljön blir tryggare när bostäderna har utblick och uppsikt över gatan.

Tillämpning: Flerfamiljshusen utformas med balkonger mot gatan och aktiva bottenvåningar som stärker lägenheternas koppling till gatan.

Platser för alla årstider

Analys: Varje årstid har sina olika kvaliteter, men också utmaningar som ska tas tillvara vid planeringen och utformningen av de offentliga miljöerna.

Tillämpning: Möjliggör ett aktivt liv under årets alla månader med platser utformade för vistelse i både värme och kyla, till exempel genom uppvärmda sittplatser. Växtlighet väljs som bidrar till kvaliteter under både sommar och vinter.

Konst som stärker och förenar

Analys: Konst stärker en plats och skapar möten mellan människor.

Tillämpning: Inkludera ett konstperspektiv tidigt i planeringen och gestaltningen av stadsdelen. Låt konstnärligt uttryck genomsyra utformningen från det stora till det lilla: på allmänna ytor och kvartersmark, i naturen och på gator, torg, parker, privata gårdar samt förgårdsmark.

Stadsrum anpassat för framtidens klimat

Analys: Global uppvärmning och urbanisering leder till varmare mikroklimat, så kallade värmeöeffekter. Gaturum och bostadsgårdar behöver grönska för att anpassas efter klimatförändringar och bibehålla biodiversitet.

Tillämpning: Gaturum och offentliga platser utformas med medvetenhet om ett varmare klimat i framtiden. Grönska, skugga och vind blir viktiga inslag som måste beaktas i utformning av gator, torg, parker och bostadsgårdar.

Synlig hållbarhet i gaturummet

Analys: Sävja är en stadsdel som har höga hållbarhetsmål och sätter ribban för Sydöstra staden.

Tillämpning: Hållbara lösningar ska synliggöras i gaturummet, park och torg. Några exempel är synlig dagvattenhantering genom dagvattenbäddar längs med gator, större träd och en bred mångfald i val av växter (biodiversitet).

Minimera miljöer med buller och vibrationer

Analys: Buller skapar ohälsosamma stadsmiljöer.

Tillämpning: Ta hänsyn till buller och vibrationer från vägar och spårväg. Utforma och lokalisera ljudkänsliga miljöer som bostäder, förskolor och skolgårdar fjärrade från negativa effekter.

EN LIVFULL BLANDSTAD

Platsbildningar i naturen mellan befintligt och nytt

Analys: Skogen som omger Sävja är en naturkvalitet som är värd att bevara.

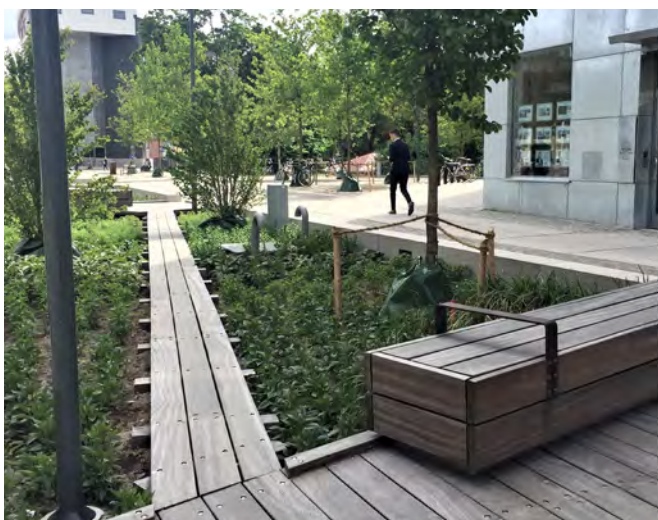
Tillämpning: Naturmark sparas mellan det befintliga och nya Sävja, här kan natursstråk och trygga gröna mötesplatser skapas. Dessa stråk blir både buffert och "klister" mellan befintligt och nytt. Motionsspår, skidspår och aktivitetsplatser motverkar att naturmarken blir en otrygg och "läskig" barriär.

Platsbildningar måste ge mervärde

Analys: När bebyggelse sker på naturmark medför det höga krav på att ersättas av miljöer som ger mer tillbaka än naturen.

Tillämpning: Omsorgsfull planering och gestaltning som bidrar till högkvalitativa miljöer med god uppmärksamhet på detaljerna.

Nytänkande användning av gaturummet

Analys: Morgondagens gata behöver täcka många fler behov och innehålla fler funktioner än dagens traditionella gatumiljö.

Tillämpning: Gatorna fylls med flera funktioner såsom öppen dagvattenhantering, grönska, biodiversitet och platsbildningar. Fossilfria och hållbara färdmedel prioriteras. Gatornas utformning behöver även ta hänsyn till dagsljus, siktlinjer och platsbildningar.

Skogskaraktären utvecklas

Analys: Sävjas vegetation karaktäriseras av skog, här frodas skogsträd mer än traditionella parkträd. Skogsväxter och naturmark kräver mindre underhåll och förvaltning än mer anlagda grönområden.

Tillämpning: I så stor mån som möjligt ska skogens växtlighet sparas och ge karaktär till grönstråk, parker och bostadsgårdar.

HÅLLBARHET RAKT IGENOM

En ledande stadsdel för hållbar planering

Analys: Sävja ska bli ett flaggskepp för innovativa lösningar som inspirerar andra stadsdelar. Området blir också ett av de första områdena att utvecklas inom Sydöstra stadsdelarna.

Tillämpning: Området ska vara en inspirationskälla för de kommande omgivande områdena och bli en språngbräda för den fortsatta utvecklingen. Ambitionsnivån är hög för utformningen av området, vilket ställer höga krav på kommun och byggaktör under genomförandet.

Naturvärdena är utgångspunkten

Analys: Områden i anslutning till platsen för den nya stadsdelen innehåller stora naturvärden.

Tillämpning: Omkringliggande naturvärden identifieras och hänsyn tas till större samband av till exempel spridningsstråk. Förekomst av skyddade arter kartläggs som projektet ska förhålla sig till och riktlinjer upprättas för vad som är bevarandevärt och på vilket sätt. Rekreativa värden identifieras och stärks där det är möjligt.

Hållbarhetsplan med höga ambitioner

Analys: Uppsala ska bli en fossilfri välfärds kommun 2030 och klimatpositivt 2050. Uppsala kommun arbetar i linje med FN:s globala mål om hållbara städer och samhällen.

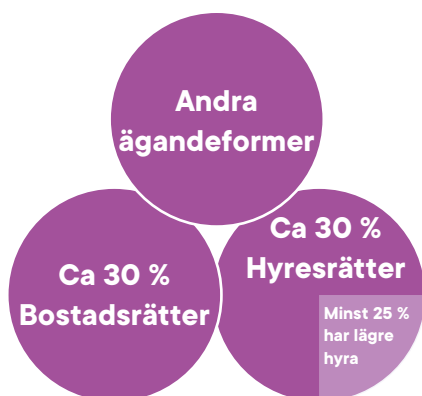
Tillämpning: Stadsdelens ska bli en världsledande hållbar stadsdel - för att nå ambitionen krävs att en hållbarhetsplan upprättas för social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet.

Mångfald genom innovativa boendeformer

Analys: Stadsdelsnoden kan erbjuda ett större utbud av boendeformer för att fler ska ha möjlighet att hitta ett boende som passar deras livssituation. Det gynnar områdets mångfald.

Tillämpning: Planera bostäder som främjar flyttkedjor: bostäder för unga vuxna, bostadsföreningsbostäder, byggföreningsbostäder, nya former av äldre- och seniorboenden samt kollektivhus med mera.

En medveten bostadsstrategi främjar social hållbarhet

Analys: Utvecklingen av Sydöstra stadsdelarna har som mål att bland annat främja integration och social blandning samt främja jämlika livsvillkor för fler. Blandade upplåtelseformer gynnar blandade områden där olika socioekonomiska grupper lever tillsammans.

Tillämpning: Uppför blandade upplåtelseformer och bostadstyper. Arbeta aktivt för att upplåtelseformerna blandas i området så att de inte blir fysiskt segregerade från varandra.

Fler röster ska höras

Analys: Nya invånare som flyttar in till området, medverkar ytterligare till efterfrågan på service och handel och bidrar på så sätt till ett mer livfullt område.

Tillämpning: Stadsdelen måste erbjuda kvaliteter utöver de som efterfrågas av nuvarande boende i närområdet för att möta framtida behov och förväntningar.

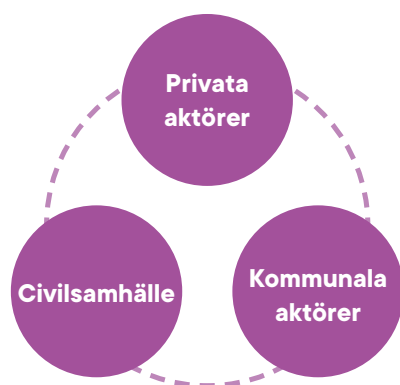
HÅLLBARHET RAKT IGENOM

Nästa generation måste höras redan nu

Analys: Det är viktigt att barn får komma till tals i planprocessen. Barnkonventionen är lag i Sverige sedan 2020 och utgår från FN:s konvention om barnens rättigheter. Stadsutvecklingen behöver också inkludera ungdomars behov och önskemål.

Tillämpning: Ta hänsyn till barn- och ungdomsperspektivet i utvecklingen. Detta kan göras via dialoger eller integrerad barnkonsekvensanalys som ökar förståelsen för barn och ungdomars behov.

En bred plattform för social hållbarhet

Analys: Boende har uttryckt oro kring vissa platser i Sävja. Stadsdelen som helhet är inte otrygg, men det finns utmaningar.

Tillämpning: Skapa en bred plattform för social hållbarhet och sammanhållning som innefattar det nya och befintliga Sävja: att involvera en bred uppslutning av aktörer som kommunala, privata och civilsamhället (föreningar och lokala näringsidkare). Exempelvis kan det innebära att stötta och öka aktiviteten samt besöksintresset för det befintliga kulturhuset.

Nya målgrupper bidrar till ökad mångfald

Analys: En väl underbyggd stadsbyggnadsprocess säkerställer att flera olika gruppers behov och förväntningar representeras.

Tillämpning: Utforma området med hänsyn till barn, ungdomar, vuxna, äldre och utgå från en bred representation. Genomför riktade insatser under planprocessen som involverar flera målgrupper med särskilt fokus på de som vanligtvis har svårt att komma till tals i samhällsbyggnadsprocessen.

Resurseffektivt genomförande

Analys: Sprängning behöver undvikas där det är möjligt, den är resurskrävande och har negativ påverkan på platsen samt krävande logistik med transport av schaktmassor.

Tillämpning: Byggnaders placering och strategi kring parkering behöver ta hänsyn till att begränsa sprängning och arbeta genomtänkt med massabalans. Vissa kuperade lägen kan sparas som naturmark.

Ettappindelning för hänsynsfull och smidig utbyggnad

Analys: Det finns en oro att bygget och den trafik det genererar kommer orsaka negativa konsekvenser i form av buller och framkomlighet för de boende under lång tid framöver.

Tillämpning: En genomförandeplan bidrar till att minska påverkan från bygget på befintliga bostäder genom en genomtänkt etappindelning, proaktiv planering av trafik, transporter och minimering av stök under byggtiden.

Framtidsfokus med koll på nuet

Analys: Bilens roll i framtidens städer är oklar. Vi går mot större samägande och kollektivt åkande och minskat bilanvändande, men nya innovationer inom hållbar energi och elbilar gör bilen fortsatt aktuell som transportmedel.

Tillämpning: Samlade parkeringsytor i form av multihubbar kommer vara den huvudsakliga parkeringslösningen i stadsdelen, men det kan även finnas mindre lokala ytor närmare till exempel radhus och villor.

HÅLLBARHET RAKT IGENOM

Multihubben blir en ny möteplats

Analys: Multihubbar föreslås i FÖP för Sydöstra stadsdelarna. Dessa samlar bilparkering och mobilitetsnära tjänster i alla grannskap. Koncentrationen av tjänster bidrar till ökad trygghet.

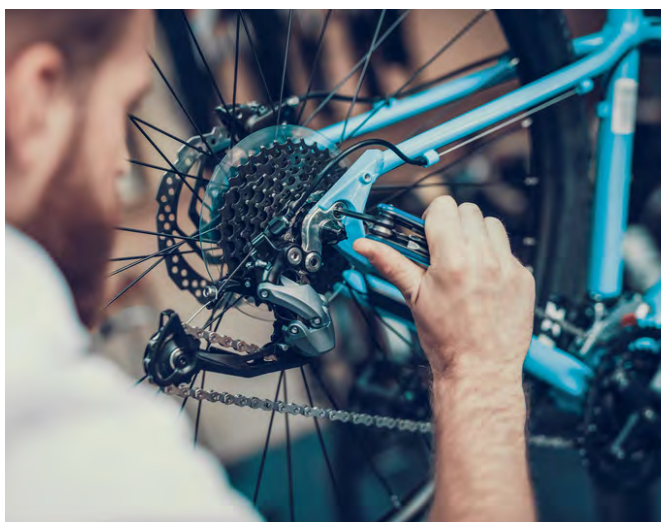
Tillämpning: Huvuddelen av all parkering sker i multihubbar och dessa blir en plats för att byta, låna, dela, laga, parkera och återtvinna. Dessa fungerar också som en ny typ av mötesplats i stadsmiljön där många funktioner samlas och därigenom bygger gemenskap.

Kollektivtrafiken prioriteras

Analys: En del i omställningen till ett mer hållbart samhälle är att allt fler resor ska ske med kollektiva färdmedel. 2050 ska 80% av resorna i Sydöstra stadsdelarna ske med kollektivtrafik, cykel eller till fots.

Tillämpning: Utvecklingen prioriterar kollektivtrafik och cykel framför bil och framtidssäkrar strukturen för olika hållbara trafikslag. På så sätt bygger vi goda kommunikationer inom och utom stadsdelen.

Delningsekonomi kompletterar det lokala utbudet

Analys: Idag och imorgon måste vi hitta sätt att leva mer hållbart. Det är mer kostnads- och resurseffektivt att dela i stället för att enskilt köpa och äga produkter som sällan används.

Tillämpning: Strategier för delningsekonomi införs för produkter genom multihubbarna. För bostadshusen finns traditionella delningstjänster till exempel som gemensam tvättstuga, föreningslokal och tillgång till bilpool.

Tryggt gaturum längs spårvägen utan barriäreffekt

Analys: Spårvägen utgör de centrala delarna av förslaget. Samtidigt finns det risk att spårvägsdepån och spåren blir barriärer i stadsstrukturen.

Tillämpning: Trygga gaturum utformas längs spårvägen. Ta hänsyn till buller och vibrationer som kan uppkomma med hänseende till bostäder och skolgårdar. Skapa kopplingar över spårvägen så att den inte blir en barriär i stadsstrukturen.

Rätt grönska på rätt plats

Analys: Grönska bör prägla gaturummet. Det finns en inom snar framtid antagen "riktlinje för Uppsalas träd" som anger riktlinjer för grönska. Odling är en positiv kraft för välbefinnande och en social aktivitet att samlas kring.

Tillämpning: Följ "Uppsalas riktlinje för träd" och säkerställ god växtlighet i projektet. Det kan till exempel vara att boende ser träd från sin bostad, att gatan har många träd och att grönytor planeras in. Odling möjliggörs på gårdar i allmänna parker.

Klimatsmart byggande för hela livscykeln

Analys: För att utveckla en stadsdel som klarar klimatomställningen behöver byggandet av stadsmiljö och infrastruktur ta hänsyn till hela livscykeln.

Tillämpning: Säkerställ att den byggda miljön håller god kvalitet och tar hänsyn till alla faser: från byggnation till drift och återbruk.

HÅLLBARHET RAKT IGENOM

Utgå från platsens geologiska förutsättningar

Analys: De geologiska förutsättningarna innebär att stora delar av Sävja har ett mycket tunt och relativt näringsfattigt jordlager. Därför är inte all typ av vegetation lämplig här och byggnation och planteringar kan kräva omfattande sprängningar.

Tillämpning: Då sprängning är mycket resurskrävande och betyder stora ingrepp i naturen är det viktigt att anpassa vegetationen till platsens förutsättningar. Befintlig vegetation bevaras i den mån det är möjligt.

Biologisk mångfald för välbefinnande

Analys: Vårt samhälle är beroende av biologisk mångfald, fungerande ekosystem och leverans av ekosystemtjänster.

Tillämpning: Planera för hållbara cirkulära ekosystem som kan fortsätta att leverera ekosystemtjänster över tid för att stärka områdets biologiska mångfald och bidra till hälsa och välbefinnande.

Regnvatten som resurs

Analys: 100-årsregn blir allt vanligare med översvämningar som följd. Det ställer ökade krav på medveten och planerad hantering av vatten inom stadsdelen.

Tillämpning: Gaturum och offentliga platser utformas med medvetenhet om ett varmare klimat i framtiden. Grönska, skugga och vind blir viktiga inslag som måste beaktas i utformning av gator, torg, parker och bostadsgårdar.

Med respekt för Lunsens karaktär

Analys: Lunsen är ett viktigt naturreservat med stora naturvärden. Boende uppskattar att plocka svamp och bär där och det finns flera våtmarker som boende önskar bevara. Den orörda naturen ses som en stor tillgång för hela området.

Tillämpning: Sävja ska vara ett område med nära kontakt till naturen – idag och imorgon. Det ska finnas tydliga stråk och kopplingar ut i Lunsen från stadsdelsnoden. En del i utvecklingen av noden är också trygghetsskapande åtgärder i Lunsen och närområdet.

Med respekt för det befintliga Sävja

Analys: Sävja beskrivs som att "varje gata är som en by i skogen". Det är en av flera identiteter som området har som bör respekteras i utvecklingen. I Sävja finns en variation av byggnadstyper samt olika upplåtelseformer med ägande-, bostads- och hyresrätter.

Tillämpning: Utvecklingen ska ske med respekt för befintliga bostadsområden. Tydliga gränssytor etableras som respekterar Sävjas befintliga karaktär och identitet.

De boende är experter på sitt område

Analys: Samskapande identifierar vilka kvaliteter och brister boende ser i området idag och vad de önskar i framtiden.

Tillämpning: Ta hänsyn till vad de boende behöver och önskar i området och stärk de kvaliteter som finns idag samt kompensera för bristerna. Bland annat kan service, idrott och handel tillföras samt upprustning av stigar.

HÅLLBARHET RAKT IGENOM

Tydliga kopplingar till Lunsen

Analys: Lunsen är ett uppskattat naturområde. Det finns oro för att Lunsen ska bli mindre tillgängligt i och med utvecklingen av de Sydöstra stadsdelarna.

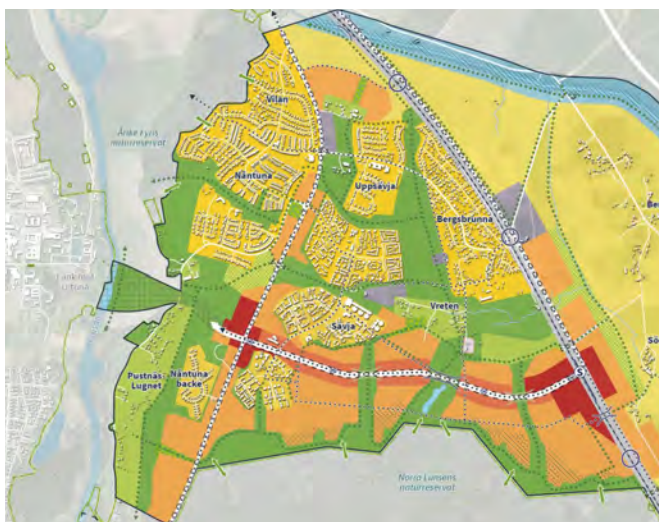
Tillämpning: I FÖP beskrivs planfria korsningar som broar över till grönområdena, mellan bebyggelsen och Lunsen. Utvecklingen ska bidra till att orienterbarheten mot Lunsen ökar. Stärk befintliga stråk och tillför nya separata stråk för gång, cykel och ridning ut mot Lunsen samt planfria korsningar.

Värna och utveckla Lunsen

Analys: I och med utvecklingen av Sävja och de Sydöstra stadsdelarna antas besöksstrycket på Lunsen öka i och med det ökade invånarantalet i närområdet. Det finns oro för att naturvärden påverkas negativt.

Tillämpning: Förebygg negativ påverkan på naturvärden genom att tydliggöra och öka orienterbarheten till entréer, stråk, mötesplatser och destinationer i Lunsen. Naturvärden som påverkas negativt ska kompenseras.

Exploatering föreslagen i FÖP anses för hög

Analys: Flera boende anser att exploateringen i den fördjupade översiktsplanen för Sydöstra staden är för hög och att det kommer påverka området negativt i framtiden.

Tillämpning: Utgå från en mänsklig skala och utformning i projektet och låt antalet bostäder anpassas utifrån kvaliteter som går att skapa på platsen och vad som är möjligt, i stället för att låsa sig till ett förutbestämt antal.

"Vi inte ska arbeta med antal, utan medborgarprocessen ska arbeta fram kvaliteter för det centrala stationsläget i Sävja..."

Erik Pelling

En samskapande process stärker enigheten

Analys: Den traditionella planprocessen, där medborgare får ta del av föreslagen bebyggelse först i samrådskedet, kan stärkas väsentligt genom att föregås av en samskapande process som involverar och tar in alla aktörers olika intressen.

Tillämpning: En vision förankrad hos medborgare, kommun och ankarbyggare ger en bättre förutsättning för att lyckas. Arbeta aktivt med den samskapande processen från vision, via detaljplan till genomförande.

Visionen säkrar slutresultatet

Analys: Den iterativa samskapande processen bygger kunskap om platsen och om projektet. Detta resulterar i en gemensam vision som utgör underlag för den kommande detaljplanen.

Tillämpning: Visionen måste präglade stadsbyggnadsprinciperna som sedan blir underlag för detaljplanen. Detta säkerställer att den samskapade visionen efterlevs under projektets genomförande.

4

NÄSTA STEG:

PROCESSEN FRAMÖVER:

Nästa steg i projektet handlar om att låta visionen styra det fortsatta arbetet med utvecklingen av stadsdelsnoden. Visionsmanualens slutsatser ska därför ge form åt områdets framtida utveckling.

En förutsättning för ett lyckat projekt är att ansvaret för utvecklingen av området är gemensamt. För att leva visionen krävs mod av alla aktörer.

